

### Taliansko sa pravdepodobne zaradí medzi krajiny, ktoré uznávajú registrované partnerstvo

Taliansko sa pravdepodobne zaradí do rastúceho zoznamu krajín, ktoré uznávajú registrované partnerstvo. Vláda Romana Prodiho schválila návrh zákona, ktorý garantuje nezobášaným dvojiciam, vrátane homosexuálnych párov, legislatívne práva. Napriek veľkému odporu Vatikánu a intenzívnym vnútropolitickým polemikám, však nejde o legalizáciu homosexuálnych manželstiev. Viac povie Anna Šípošová.

V zmysle novej legislatívy, nezobášané páry nadobudnú niektoré práva ako manželia. Napríklad pri návštevách v nemocniciach, kde nebudú potrebovať súhlas príbuzných. Vláda svoje rozhodnutie urobila napriek poplachu v katolíckej strane, ktorá je súčasťou koalície a ostrej kritike zo strany vplyvnej katolíckej cirkvi.

Rosa Bindiová, ministerka pre rodinu Talianska: „V prvom rade nám išlo o to, aby sme mali zákon,

ktorý uznáva práva ľudí, ktorí žijú spolu.“

Pokiaľ ide o otázky majetkových práv, či dedenia, navrhovaný zákon hovorí o tom, že dvojica musí žiť spolu najmenej 9 rokov. Ministerka pre rovnosť príležitostí Barbara Palatiniová ubezpečuje, že nejde o zámer vytvárať nový právny štatút.

Barbara Palatini ministerka pre rovnosť príležitostí: „Robíme to bez akejkoľvek úpravy ústavy, podľa ktorej je manželstvo základom rodiny. Nezavádzame žiadne manželstvo 2. kategórie.“

Táto téma však nerozdeľuje len taliansku koalíciu, ale aj opozíciu. Kresťanskí demokrati sú proti, zatiaľ čo šéf pravicovej Forza Italia Silvio Berlusconi preferuje, aby sa pri hlasovaní v parlamente každý rozhodol podľa svojho svedomia a nie stranického nariadenia.

**Rádio Slovensko, 18:00, 9.2.2007**

### Slovensko znovu láka pápeža

BRATISLAVA. Slovenská diplomacia má tento rok vytvárať podmienky na návštevu pápeža Benedikta XVI. na Slovensku a premiéra Roberta Fica vo Vatikáne. Zámer schválila vláda.

Fico by mal v marci navštíviť Rusko, v apríli Brazíliu, Argentínu a Čile. Pripravujú sa jeho cesty na Ukrajinu a do Fínska. Uskutočniť by sa mala aj jeho v januári odložená sporná oficiálna návšteva Líbye. Spomína sa aj návšteva Izraela - ako vyváženie viacerých ciest predstaviteľov do arabského sveta. Uvažuje sa napríklad aj o jeho ceste do Francúzska.

Na Slovensko by mali prísť napríklad premiéri Poľska, Portugalska, Moldavska alebo Čiernej Hory.

**(tasr), SME, 12.2.2007**

### Katolícka univerzita

#### v Ružomberku sa snaží zvýšiť ubytovacie kapacity

Na Katolíckej univerzite v Ružomberku denne študuje asi 5500 študentov. Väčšina býva mimo Liptova a preto im necelých 800 miest na internátoch nestačí. Škola chce garantovať dostupné ubytovanie aspoň prvákom a to aj za cenu prenájmu iných ubytovní v meste. Študenti by si mohli polepšiť už od nového školského roka. Zistil Milan Velecký.

Zatiaľ mali študenti prvých ročníkov rezervovaných 300 miest, čo bola viac ako tretina kapacity všetkých internátov. Škola však zavádza nový systém ubytovania. O poskytnutí internátu už budú rozhodovať jednotlivé fakulty a bude na nich, či uprednostnia prvákov. Univerzita im chce pomôcť rozšírením dnešných 800 lôžok približne o polovicu. O tom ako, hovorí Peter Žilka, poverený vedením Študentských domovov a je-

dálni, Ružomberok: „Čo sa týka krátkodobého zámeru, budeme musieť prenajať priestory, ale vo vízii 3-5 rokov by sa mal postaviť nový internát veľkokapacitný, ktorý by tieto problémy odstránil.“

Náklady na jeho výstavbu však môžu dosiahnuť aj pol miliardy korún. Preto sa Katolícka univerzita pokúsi získať predovšetkým peniaze z fondov Európskej únie a dovedy zvolí jednoduchšie riešenie. Už od začiatku nového školského roku si prenajme iné ubytovne v meste. K dnešným 800 lôžkam tak získa približne 300-400 nových miest. Ozaj, čo na dnešné internáty hovoria študenti Katolíckej univerzity?

„Ja som veľmi spokojná, mne sa tu páči. Je tu útulne, pokojné prostredie.“

„Na internáte nie som ubytovaná, ale som ubytovaná na private. Nie,

nechcela som byť. Keď som videla tie izby, tak nie.“

„Nebývam na internáte. V minulom roku som internát nedostal, tak som si našiel privát a tohto roku som stále neprivát.“

Katolícka univerzita v Ružomberku študentov ubytováva v osobitných dievčenských a chlapčenských internátoch. V tomto školskom roku, hovorí Peter Žilka, sa však obe pohlavia dostali aspoň do susedstva.

Peter Žilka, poverený vedením Študentských domovov a jedální, Ružomberok: „To znamená, že prichádzajú do styku, majú spoločnú jedáleň, majú spoločné spoločenské priestory, počítačové miestnosti, to znamená to premiešanie tam je. Ale čo sa týka ubytovania, tie budovy sú dievčenské a chlapčenské. Ale susediace.“ **Rádio Regina, 12:00, 9.2.2007**

## Tondra: Minulosť kňaza posúdi Pán Boh

Je predsedom Konferencie biskupov Slovenska. Podobne ako u susedov, aj u nás dnes cirkvi diskutujú o spôsobe, akým by sa mali vyrovnáť s kňazmi, ktorí spolupracovali s ŠtB. O politike kňazi nehovoria často, ale tento si myslí, že KDH malo ísť do vlády so Smerom. Za biskupa ho vysvätili 9. septembra 1989 na žiadosť Vatikánu. Snahu ŠtB získať ho na spoluprácu dvakrát rázne odmietol, no svojho kolegu arcibiskupa Sokola nehodnotí. Denníku SME poskytol rozhovor spišský diecézny biskup FRANTIŠEK TONDRA.

**V septembri sa zástupcovia cirkvi stretli s premiérom Robertom Ficcom. Vyhlásili ste, že vláda môže získať podporu rímskokatolíckej cirkvi, pretože sociálny program, ktorý premiér predstavil, je prijateľný. Prečo?**

„Aj za prechádzajúcich vlád sme sa stretávali s predstaviteľmi štátu. Nám kedysi profesor na teológii povedal, že vždy je lepšie, keď sa ľudia stretávajú, ako keď sa bijú. Sám premiér sa nehlási k nejakej viere, iní ministri sa tiež neprejavili, ale treba prijať vládu, ktorá vzišla z volieb a treba s ňou spolupracovať na tom, čo je dobré. Sociálny program, nemusíme hovoriť o konkrétnostiach, pretože nie sme ekonómovia, aj nám leží na srdci. Sme ochotní spolupracovať s každým, kto je ochotný sociálnu situáciu ľudí zlepšovať.“

**Myslíte si, že táto vláda môže byť vďaka sociálnemu programu lepšia ako tá predchádzajúca?**

„Niektoré veci robí lepšie táto vláda, iné iná vláda. Aj za predošlých vlád som často hovoril o zlej sociálnej situácii mnohých ľudí, najmä o narastajúcom rozdiel medzi bohatými a chudobnými, neraz som kritizoval korupciu a defraudáciu verejných prostriedkov, obohacovanie sa politikov na ujmu celého národa. Terajší premiér ešte v opozícii niektoré veci veľmi kritizoval a vynášal na povrch sociálne problémy. Ohlasoval sociálnu spoločnosť, čo prilákalo veľa voličov. Ťažko povedať, čo to je sociálna spoločnosť, ale zrejme chce riešiť sociálne otázky a rozdiely medzi ľuďmi. Chce, aby každý mohol pracovať a dostať za to primeranú odmenu. Keď má vláda toto

v programe, prečo by sme ju v tejto veci nepodporovali.“

**Ako ste prijali fakt, že premiér vzal do vlády HZDS? Keď vládlo naposledy, SIS sa snažila zdiskreditovať biskupa Rudolfa Baláža.**

„To všetko vieme. Vieme však, čo sa dialo po voľbách pri vytváraní koalície. Premiér Fico nepozýval hneď Mečiara, oslovil aj KDH a SMK. Keď títo odmietli, prijal tých, čo mu zostali. My sme to nemohli ovplyvniť. Musíme prijať veci tak, ako sú.“

**Malo ísť KDH do vlády so Smerom?**

„Bol som za to, aby išlo. Možno by sa veci inak vyvíjali. Predsa je vždy lepšie, keď je niekto pri diani, ako keď je len pozorovateľ a kritik.“

**Poslanec KDH František Mikloško povedal, že za tejto vlády nastala renesancia komunizmu. Vidíte to aj vy?**

„Musím sa kriticky vyjadriť k tomu, že je toľko výmen na všetkých úradoch a pozíciách. Ľudia sú vymieňaní bez ohľadu na to, že sú dobrí odborníci. Nesúhlasím s tým. Po zmene vlády sa menia niektoré vedúce osobnosti, ale nie pracovníci hociktoreho úradu na okrese. To nemá s politikou nič spoločné, to je odbornosť. Napríklad všetkých vedúcich ochranárov prírody odstavili.“

**V minulosti ste sa postavili za zmluvu o výhrade vo svedomí. Napriek tomu, že vo vláde boli kresťanskodemokratické strany, neprešla. Myslíte si, že to ešte niekedy bude pre politikov téma?**

„Verím, že áno. Kedy, to nevieme. Keď to neprešlo za predošlej vlády, je menšia nádej, že by to prešlo za tejto. Radšej to neotvárame, aj keď to vyžaduje základná medzinárodná zmluva. Je to nezodpovednosť hociktorej vlády, keď nepozera na to, že legálny predstaviteľ štátu sa zaviazal, že sa to stane.“

**Vy ste sa viackrát stretli s Mikulášom Dzurindom. Nemrzí vás, že to vtedy zastavil?**

„Mrzí. Nemusela padnúť vláda. Ja som mu to aj osobne povedal.“

**Minulý týždeň ste napísali vo svojej reakcii, že arcibiskupovi Sokolovi**

**zazlievate jeho vyjadrenia o slovenskom štáte, pretože znovu otvoril túto otázku a spustila sa kampaň. Zazlievate mu to pre tú kampaň alebo pre samotné vyhlásenie?**

„Zazlievam mu, že sa tak o tom rozpravil. Ja otázku Tisa považujem za takú komplikovanú, že nikdy na to nebude jednostranný názor. Sú zástancovia, aj kritici. Sú aj argumenty za to, že vznikol slovenský štát. Treba rozlišovať vznik štátu a jeho prezidenta. Podľa všetkého, čo sledujem, nie som historik, ale slovenský štát musel vzniknúť, ak sme si chceli zachovať samostatnosť. Vidím, že mal vzniknúť. Ale nemusel byť prezidentom katolícky kňaz. Nebolo by toľko nedorozumenia ako doteraz. Zapadlo by to do minulosti ako v iných štátoch. Na koľko bol zodpovedný, je ťažko posúdiť. Je pravda, že za jeho prezidentovania sa diali deportácie. Ale pravdou je aj to, že zástupcovia židovskej spoločnosti boli za Tisom, aby sa nevzdával. Keď videl, k čomu to vedie, chcel sa vzdať. V roku 1967 mu v Jeruzaleme postavili pomník. Nálada je dosť zámerne rozduchovaná, len aby sa mohla kritizovať katolícka cirkev. Tiso nebol ani poverený cirkvou, ani prezidentom v jej mene. Vatikán bol proti tomu, aj mnohí kňazi na Slovensku.“

**Kňaz by mal byť morálnou autoritou. Je vhodné, ak hovorí, že si váži prezidenta, ktorý viedol štát, čo vyviezol svojich občanov do koncentrákov?**

„Zaujímam k tomu neutrálny postoj, a preto by som sa nikdy verejne nevyjadril, že si Tisa vážim.“

**Myslíte si, že Slovensko potrebuje Ústav pamäti národa?**

„Zatiaľ sa zdá, že je to dobré. Minulosť treba študovať aj odkrývať. Ústavu mám zaťažko len to, že začal s tými najnevinnejšími, nielen s kňazmi. Zverejnili tých najspodnejších, čo spolupracovali a kde sú tí, čo to robili?“ Niektorí sú už tiež na internete. „Aj mňa dvakrát eštebáci otravovali. Raz, keď som bol farárom v Zázrivej. Jeden sa snažil ma navštevovať a lákať, ale keď som to radikálne odmietol, mal som pokoj. Druhý raz ma začali otravovať, keď ma krátko pred koncom komunizmu menovali za biskupa. Začali ma drzo navštevovať. Keď som im povedal, či mám napísať do Vatikánu, že sa zriekam, povedali, že nie a už viac nechodili.“

**Prípád odstúpenia varšavského arcibiskupa, nielen v Poľsku, ale aj u nás a v Čechách znovu otvoril otázku spolupráce kňazov s ŠtB. Vy ste o zväzkoch povedali: „Ja sa do zväzkov nepozerám, takže neviem, čo v nich je.“ Prečo sa do nich nepozeráte?**

„Pretože nechcem robiť radikálne závery. My sme svoje rozhodnutie už povedali - nech si to každý biskup vyrieši so svojimi kňazmi. My vieme, čo je to odpúšťať. Posudzujem kňaza podľa toho, ako sa teraz správa. Jeho minulosť nech súdi Pán Boh.“

**V Poľsku zriadili cirkevnú komisiu. Niečo podobné sa chystá aj v Česku. Vy ste to ponechali na biskupov. Myslíte si, že to stačí?**

„Myslím si, že áno. Všetci sme hriechi. Nepoznám takého kňaza, ktorý by sa sám ponúkol. Boli do toho vtiahnutí. Alebo bol kňaz povahovo slabý a podľahol, keď ho stále otravovali, alebo mal nejakú udalosť, napríklad dopravný priestupok a cez to ho vydierali. Môjmu pomocnému biskupovi Andrejovi Imrichovi povedali, keď prekročil rýchlosť, že buď podpíše, alebo mu zoberú na pol roka vodičský preukaz. Prijal radšej byť bez vodiča. V pozadí ostrého kritizovania je ideologizácia.“

**Ako ste to vo svojej diecéze s kňazmi riešili vy?**

„S tými, ktorí tam boli, som sa porozprával.“

**Spoluprácu kňazov mal vyriešiť každý biskup sám. Čo v prípade, ak je biskup spolupracovník? Jediný taký je arcibiskup Sokol.**

„To už nie je v našej právomoci. Biskupa ustanovuje Vatikán, aj ho odvoláva alebo prekladá do inej diecézy. Pán nuncius o všetkom vie, sleduje to a my do toho nezasahujeme. Arcibiskup má argumenty, že nespolupracoval. Nemôžeme to posudzovať jednostranne. Je to otázka jeho svedomia a vždy platí prezumpcia nevinny.“

**Kardinál Vlk prekvapil českú verejnosť, keď sa zastal manželky českého premiéra, ktorý pre milenku opustil rodinu. Vlk ocenil jej morálny postoj, že je mužovi ochotná odpustiť. Bolo to vôbec prvý raz, čo niečo také komentoval vysoký cirkevný hodnostár. Je to v poriadku?**

„Myslím si, že to je len dobre, keď ju pán kardinál pochválil.“

**Vy by ste sa tak vyjadrili?**

„Keby išlo o obranu človeka, urobil by som to. On bránil manželku, ktorá nezapríčiniła rozvod.“

**Je dôležité, aby politici viedli usporiadaný súkromný život?**

„Samozrejme. Sociálna náuka cirkvi to zdôrazňuje. Tí, čo vedú národ, by mali byť príkladom rodinného aj osobného života. Kedysi sa na to viac pozeralo. Pred voľbami kandidáti na poslancov neboli radi, keď niekto zverejnil niečo z ich súkromného života, pretože strácali na preferenciách. Dnes spoločnosť nie je voči tomu taká citlivá. Ak má ten, čo vedie spoločnosť, morálne kvality, prejaví sa to aj na jeho politickom rozhodovaní. Charakterný človek vie, že prijal funkciu na to, aby slúžil, nie aby sa obohatil a hľadal výhody pre seba, svoju rodinu a príbuzných.“

**Konferencia biskupov Slovenska nie veľmi často verejne komentuje dianie v spoločnosti. Nie je to chyba?**

„Niekedy dostávame aj podobné listy. Napríklad, keď sa stane vražda, či korupcia. Nemôžeme sa však k tomu vyjadriť, pretože nevieme, ako to konkrétne bolo. Keby som niekoho obvinil, že sa dopustil korupcie a neviem mu to dokázať, môže ma dať na súd. K neuhom spoločnosti sa všeobecne môžeme vyjadriť a myslím, že sme sa aj vyjadrili.“

**Aký je váš názor na vznik Špeciálneho súdu?**

„Keby si súdy riadne konali svoje povinnosti, súdili promptne a spravodlivo, tak by Špeciálny súd nebol potrebný. Ale keď je situácia v súdnictve taká zlá, zdá sa, že je potrebný.“

**Po návšteve pápeža v Turecku sa veľa diskutuje o tom, či by malo byť Turecko v Európskej únii. Malo by?**

„Myslím si, že Turecko ešte na to nie je zrelé. Keby bolo také vyspelé, ako ostatné európske štáty, prosím. Je to ázijská krajina. Nejde len o otázku viery, ale aj rodinnej kultúry. Problém je aj antagonistický vzťah ku kresťanstvu.“

**Parlament chce zmeniť zákon o registrácii cirkvi. Doteraz stačilo dvadsaťtisíc podpisov na petícii, teraz bude treba dvadsaťtisíc členov. Malé cirkvi s tým nesúhlasia. Čo si o tom myslíte?**

„V doterajšom zákone je slovo stúpenec, a to sa dá chápať rôzne. Treba to

zmeniť tak, aby to bolo povedané jasne. Stúpenec cirkvi je aj člen cirkvi.“

**Čo považujete za najväčšie výzvy, ktoré má cirkev pred sebou?**

„Naša spoločnosť je v zlom stave. Stráca sa úcta človeka k človeku, kolegiálnosť ľudí na pracovisku, je tam samá závisť, nie je súdržnosť. Televízia robí to, že sa človek individualizuje. Zatvára sa do svojej izby, bytu. Kedysi sa ľudia stretávali viac. Deti sa nehrajú v partiách na ulici. Človek akoby potom nevidel druhého človeka. Stráca sa stupnica hodnôt a hodnota rodiny. Ak je dobrá rodina, vyjdú z nej slušné deti a slušní občania. Bez toho spoločnosť nemôže byť. S rodinou súvisia vzťahy muža a ženy. Toto sa relativizuje. Nielen cirkev, ale všetci, čo to vnímajú, by sa mali usilovať národ pretvárať.“

Monika Žemlová  
SME, 10.2.2007

## Biskupi zajtra rozhodnú, či zverejnia vlastných eštebákov

Po Poľskom škandále sa rozhybali i slovenskí biskupi. Zajtra rozhodnú, či zverejnia, ktorý kňaz a ako pomáhal komunistickému režimu.

„Treba si počkať na utorok.“

Biskupi zverejnia, ako sa rozhodli, „prezradil nám hovorca Konferencie biskupov Slovenska Jozef Kováčik. Dnes a zajtra sa totiž v Prešove zíde plenárne zasadnutie konferencie, ktoré by malo zriadiť historickú radu. Jej úlohou bude i skúmanie minulosti kňazov. Či sa však niekedy dozvieme podrobnosti, kto a ako spolupracoval s ŠtB, zatiaľ nie je jasné. „Radu povedie biskup, no jej členom môže byť i historik, ktorý nie je kňazom, „vysvetľuje hovorca arcibiskupa Jána Sokola Tibor Hajdu. Zhodou okolností i jeho šéf figuruje v zoznamoch ako agent ŠtB.“

Ako agenti komunistickej tajnej služby sa však v zoznamoch nachádzajú i ďalšie známe tváre. Napríklad gréckokatolícky biskup Ján Hirka, bývalý evanjelický biskup Július Filo, Ján Sucháň či Anton Srholec. Práve za posledne menovaného by ľudia dali ruku do ohňa. Zverejnenie

pravdy by preto malo byť i v záujme cirkvi samotnej.

V Česku už kardinál Vlk zriadil komisiu, ktorá bude mi - nulosť kňazov skúmať. Po škandále, keď sa funkcie arcibiskupa nemohol ujať Stanislav Wielgus, funguje podobný tím i v Poľsku.

Podľa historičky Kataríny Zavackej však naši biskupi nekonajú z vlastnej vôle.

„Museli dostať ‚befel‘ z Vatikánu, lebo oni sa tomu dosť bránili. Aké inštrukcie majú, sa iba dozvieme. Deje sa to v celej východnej Európe.“

Keby sa v Poľsku neprevalil veľký škandál, tak to stále spí, „myslí si Zavacká. Podľa nej v celom prípade zohráva kľúčovú úlohu verejná mienka a médiá. Cirkev nakoniec zverejní iba to, k čomu ju donútia.

Plus 1 deň, 12.2.2007

## Tiso, socha a Jeruzalem

Diskusiu o prezidentovi vojnového slovenského štátu Jozefovi Tisovi sprevádzajú aj mýty.

Je ním aj tvrdenie o existencii jeho sochy v Jeruzaleme. Prvú zmienku o nej u nás prevzala z ľudáckej tlače ešte v roku 1986 ročenka Zväzu protifašistických bojovníkov.

V slovenskej verejnosti v ostatnom čase ožila živá diskusia o prvej Slovenskej republike a jej prezidentovi Jozefovi Tisovi. Je zaujímavé sledovať, ako niektorí účastníci pomáhajú vzkriesiť mýty o tomto kontroverznom politikovi. Príkladom sú aj vyjadrenia predsedu Konferencie biskupov Slovenska Františka Tondru. V SME z utorka 6. februára (Ad: Čo s pamäťou národa) a v SME zo soboty 10. februára (Minulosť kňaza posúdi Pán Boh) sú zachytené názory pána biskupa na Jozefa Tisa a vojnový slovenský štát. Niektoré z jeho slov si žiadajú reakciu.

K štandardným ľudáckym mýtom patrí tvrdenie o tom, že „židovskí rabíni požadovali, aby prezident Tiso ostal v úrade“. Tento nezmysel podrobne analyzoval a vyvrátil prof. Y. A. Jelinek v článku, ktorý vyšiel v zborníku medzinárodného sympózia „Tragédia slovenských židov“, Banská Bystrica, 25. - 27. marca 1992, str. 121 - 124. Ešte absurdnejší je výmysel (citovaný pánom biskupom), podľa ktorého mala byť Jozefovi Tisovi v Jeruzaleme odhalená socha (!!). V súvislosti s posledným tvrdením chceme vyjadriť počudovanie, že osoba s vysokým spoločenským postavením a titulom profesora pred menom je schopná verejne sa hlásiť k nezmyslu podobného rangu.

Jestvujú rôzne mutácie verzie o „soche J. Tisa v Jeruzaleme“. Prvá zmienka o soche, prevzatá z exilovej ľudáckej tlače, sa u nás objavila ešte za minulého režimu v ročenke Zväzu protifašistických bojovníkov z roku

1986 na str. 134. V druhej polovici deväťdesiatych rokov tento mýtus na Slovensku opätovne ožil. V reakcii na to vydal jeruzalemský magistrát vyhlásenie v mene Ehuda Olmerta (vtedajšieho primátora Jeruzalema a dnešného premiéra Izraela) o tom, že „na území veľkého Jeruzalema sa žiadna verejne vystavená socha alebo tabuľa Jozefa Tisa nenachádza“. Kópiu tohto dokumentu môžeme predložiť.

Predseda Konferencie biskupov Slovenska Tondra tvrdí, že Tiso je kritizovaný hlavne preto, lebo bol katolíckym kňazom. Skutočnosť je taká, že Jozef Tiso

bol odsúdený a rozsudok nad ním je stále platný v rovine morálnej aj právnej. Dodnes je kritizovaný ako vrcholný predstaviteľ fašistického štátu, ako prezident, politik a jeden z najvernejších spolupracovníkov (či spolupáchateľov) nemeckého nacizmu a jeho vodcu Adolfa Hitlera. Stanovisko biskupa Tondru je otočením vecí „hore nohami“. Tiso nie je kritizovaný preto, lebo bol katolíckym kňazom, ale naopak, práve preto sa ho katolícka cirkev zastáva. Toto je zároveň dôvodom, prečo nedokáže Konferencia biskupov Slovenska zaujať kritický postoj k obdobiu slovenského fašizmu, počas ktorého mala katolícka cirkev silne nadštandardné vzťahy (vrátane personálneho preporenia) s orgánmi štátu.

Je nám ľúto, že predstavitelia organizácie, ktorá ma obrovský vplyv na (azda) milióny veriacich, nie je schopná odsúdiť fašizmus v konkrétnych slovenských pomeroch, ale tvrdohlavo sa snaží presadiť glorifikáciu jeho vrcholného predstaviteľa na Slovensku. Jaro Franek, Peter Salner (Autori sú predstavitelia židovskej náboženskej obce. Článok vyjadruje ich súkromný názor)

SME, 12.2.2007

## Uvoľnia tajné zložky lídrov cirkvi

Maďarský súd uznal cirkevných hodnostárov za verejných činiteľov podliehajúcich lustrácii

Cesta k lustráciám cirkevných hodnostárov sa uvoľňuje.

Budapešťiansky súd vyniesol vo štvrtok pravdepodobne prelomový rozsudok. Cirkevných hodnostárov rôznych vyznaní označil za verejných činiteľov. Rozsudok je dôležitý pre prístup k zväzkom bývalých komunistických tajných služieb. Zväzky jednotlivých osôb sú napríklad novinárom prístupné len v prípade, ak ide o verejného činiteľa. A tým je podľa zákona ten, kto vykonáva verejnú moc, alebo v súlade so svojou profesiou ovplyvňuje verejnú mienku.

Podľa zákona o archíve tajných služieb však práve osoby, ktoré sú preverované, rozhodujú o tom, či sa považujú za verejného činiteľa. Ak tvrdia, že nimi nie sú, zložka je verejne neprístupná. Dochádzalo tak k paradoxným situáciám, keď o sebe poslanci parlamentu a ministri vyhlásili, že sa necítia byť verejnými činiteľmi. Rozhodnutie dotyčného mohol zvrátiť iba súd. To je aj prípad cirkevných hodnostárov.

### Nie sme verejní činitelia

Keď sa pred dvoma rokmi na internete objavil neoficiálny zoznam agentov komunistických tajných služieb, bolo tam aj šesť osôb zastávajúcich dnes vysoké cirkevné funkcie. Novinári si vyžiadali ich zväzky zo špecializovaného archívu, kde ich uchovávali. Archív však dokumenty odmietol vydať - cirkevní hodnostári vyhlásili, že sa za verejných činiteľov nepovažujú. So sprístupnením súhlasil len biskup reformovanej cirkvi Gusztáv Bölskei. Podľa dokumentov agentom nebol.

Po zamietnutí sa novinár Dániel Kozák z internetových novín Origo obrátil na súd. Argumentoval aj tým, že katolícka cirkev pred voľbami v roku 2002 vydala stanovisko, v ktorom veriacim pomerne jasne odporučila, ktoré strany majú voliť.

### Môžu byť lustrovaní

Súd mu dal tento týždeň za pravdu. Podľa jeho rozhodnutia je treba sporné osoby, hlavu zväzu židovských náboženských obcí, dvoch hodnostárov evanjelickej a troch biskupov katolíckej cirkvi považovať za verejných činiteľov.

Rozhodnutie ešte nenadobudlo právomoc. Katolícky biskup a predseda biskupskej konferencie András Veres už oznámil, že sa proti nemu odvolá. Sám sa vraj dal pred niekoľkými rokmi prelustrovať a tým dokázal, že s komunistickou tajnou službou nespoločnicoval. Vyrovnanie s minulosťou je však podľa neho výhradne vnútornou záležitosťou cirkvi.

Maďarsko zažilo niekoľko odhalení vysokých cirkevných hodnostárov, ktorí boli agentmi komunistickej polície. Podľa známeho historika Krisztiána Ungváryho medzi nich patrí aj egerský biskup István Seregély, jeden z tých, ktorého sa týka súdne rozhodnutie z tohto týždňa. Agentom bol podľa Ungváryho aj kardinál László Paskai, ktorý stál na čele maďarskej katolíckej cirkvi pätnásť rokov, až do roku 2003.

**Peter Morvay**  
SME, 10.2.2007

### Náboženská zvrhovanosť

Zvrhovanosť hrá v chudobnom slovníku slovenských politikov úlohu Jungovho bytostného Ja. KDH nechalo najskôr odhlasovať deklaráciu o nič nehovoriacej eticko-kultúrnej zvrhovanosti, Dzurinda hlása v globalizovanom svete daňovú zvrhovanosť, Palko chcel zvrhovanosť chrániť hranice a dnes prichádza údajne ľavicová strana s návrhom náboženskej zvrhovanosti. Predzvesťou zákona o registrácii cirkví bolo pamätné vystúpenie ministra

### Kresťania v červených chitónoch

Kým kedysi fresky talianskych velikanov vyrážali dych a mnohé z nich inšpirovali množstvo ďalších umelcov, dnes sa na Michelangelovu Pietu či Da Vinciho Poslednú večeru chodia ľudia len pozerat' a pýtajú sa, prečo chrámy už nie sú domovom umenia. Kým v minulosti kultúra priamo závisela od náboženského rozkvetu, dnes zásluhou sekularizácie cirkiev v tejto oblasti už neudáva tón. Modernú kultúru iba dobieha, snaží sa prispôbiť a porozumieť aspoň jej lepším stránkam. Ale pôsobí, ako keď Spartania bojovali v červených chitónoch, aby nebolo vidieť, že krvácajú.

Postmoderna drží kresťanské umenie v šachu. Aj keby jeho hlas zaznieval akokoľvek silno, tým, že ho označila za spiatocnicke, nikto mu neverí. Jediná cesta je oslovit' autentickosťou umeleckej tvorby. A tá je kameňom úrazu súčasného kresťanského umenia.

Kresťanskí umelci nedokázali ponúknuť návrat k biblickej inšpirácii a priblížiť evanjelium naspäť ku kultúre tak, aby sa kresťanské umenie stalo súčasťou modernej spoločnosti.

K odluke oltára od trónu, a teda k strate vplyvu kresťanstva na kultúru muselo zákonite dôjsť. Sekularizácia bola odpoveďou na nepružnosť predkoncilovej cirkvi v oblasti umenia. Za súčasný stav teda nesie rovnakú zodpovednosť ako postmoderna, tak samotné kresťanstvo.

Je však potrebné uvedomiť si rozdiel medzi postmodernou ako umeleckým smerom s blokom špecifických výrazových prostriedkov, a medzi postmodernou ako filozofickým smerom. Ich spoločný znak - deštrukcia a rozklad sa totiž môžu v nazeranína klasické umelecké tvorivé procesy a v nazeraní a usporiadanie spoločnosti a jej duchovné hodnoty prejaviť úplne rozdielne.

Kým pre rozvoj kresťanskej ume-

leckej tvorby môžu mať aj pozitívne, inovačné účinky, pre kresťanskú filozofiu môžu byť katastrofou.

Kresťanské umenie si však a priori nechcelo osvojiť postmoderné postupy tvorby. Postmoderna bola strašiakom, ktorý akoby znesväcoval tvorbu založenú na náboženskej inšpirácii. Tým sa však kresťanské umenie samo postavilo mimo hry.

Práve v čase, keď sekularizovaná časť kultúry hľadala nové riešenia nielen v tvorbe ale aj v oblasti sociálnej spravodlivosti, cirkiev zaspala dobu. To, že komunizmus ovládol široké umelecké spektrum na začiatku dvadsiaty rokov minulého storočia, nemohlo nikoho prekvapiť.

Z komunistického ópia časom všetci vytriezveli, ale sakrálna tvorba v čase, keď v umení ťahal hrubé čiary socialistický realizmus, premrhala šancu.

Kresťanský chrám Márie Theotokos v Loppiane pri Incise - neďaleko Florencie bol dokončený len minulý rok. Pociť pri vstupe doň sa dá porovnať s tým, čo človek zažíva pri vstupe do Chrámu sv. Petra v Ríme.

Symbody a idey náboženstva sú v tejto stavbe dokonale pretavené cez moderné umelecké postupy a nazeralie do kompaktného celku, ktorý presvedča, že súčasní kresťanskí umelci sa konečne zbavujú predpojatosti ku všetkému, čo zavaňa postmodernizmom a doháňajú zameškané roky.

Ťažko povedať, či je to prerušenie dlhodobého ticha a začiatok dialógu. Rovnako ťažko povedať, či sa takého niečoho dočkáme na Slovensku.

Postmoderna už dohrala svoju rolu a jej čas vypršal. Asi však bude lepšie, ak to ešte chvíľu nikto nebude vedieť. Pretože práve ona poodhrnula oponu, za ktorou sa sakrálna umenie skrývalo a ten pohľad nebol nijako príjemný.

**PRAVDA, 10.2.2007**

### Reflexné pásky pre chodcov

Polícia bude rozdávať chodcom reflexné nálepky, aby ich bolo pri cestách lepšie vidieť. Distribúciu by mali zabezpečiť školy a knižni. Nehody, pri ktorých auto zrazí chodca sa najčastejšie stávajú za šera a za tmy ľudom v tmavšom oblečení. Reflexná páska na odevu by mala pomôcť. Vodič ju zbadá už zo vzdialenosti 60 metrov.

**STV, 19:30, 12.2.2007**

Kaliňáka v debate s ministrom Palkom, kde podľa ich výrokov o islame nebolo možné zistiť, ktorý je z konzervatívnej kresťanskej strany a ktorý z „modernej sociálnej demokracie“. Obaja sa zhodli na tom, čo sa onedlho stane zákonom v réžii zvrchovanej SNS. Jeden z jej hovorcov otvorene spája nebezpečné sekty ako scientológia s islamom.

Ani predkladatelia, ani fanúšikovia takého zákona zjavne nepochopili jednu vec. Nikto im neuverí, že opatrenie sleduje zamedziť vstup siekt na náboženský slovenský trh monopolizovaný kresťanskými cirkvami. Tie najdôležitejšie sú už dávno tu.

Kulty a sekty majú tendenciu ostávať v ilegalite, vydávať sa za istú formu životného štýlu, liečiteľstva, finančnej závislosti a mentálnej závislosti. Činnosti, na ktoré nepotrebujú verejnú podporu vzhľadom nato, že ich vždy zaujíma viac zviazanie individuálnych členov ako spoločenské uznanie. Miešať preto podobné kulty s islamom je z hľadiska dejín náboženstiev hlúpe.

Nepochopiteľný je aj chýbajúci pragmatizmus politikov k otázke islamu. Slovensko má príležitosť prispieť k dialógu civilizácií. Aj tým, že nebude poskytovať dva politické azyly ročne, ale predovšetkým tým, že sa otvorí iným mentálnym schémam. Aj na Slovensku bude moslimov pribúdať. Buď si to naši politici uvedomia a ponúknu budúcemu slovenskému islamu zákonný rámec na jeho fungovanie, alebo nechajú slovenský islam infiltrovať sa radikálnymi prúdmi, čím vedome ohrozia bezpečnosť všetkých - kresťanských, agnostických alebo moslimských Slovákov. Myslieť si však, že zvyšovaním nejakých kvót a podpisov zabráni prenikaniu náboženstva, ktoré apriórne považujú za politickú metaforu násilia, je zvrchovaným delíriom.

**Michal Havran ml.**

**Autor je šéfredaktorom e-politika.eu SME, 13.2.2007**

## Prvý hospic na západnom Slovensku v Nitre

Prvý hospic na západnom Slovensku je oddnes v Nitre. Dom pokoja a zmieru U Bernadetty postavila nitriansky diecézna charita. Trvalo to takmer 10 rokov. Výstavbu komplikoval nielen nedostatok peňazí, ale aj odmietanie myšlienky zriadiť hospic a protesty ochranárov prírody, ktorí nesúhlasili s výrubom stromov lokality Brezový hájik. Z Nitry informuje Ludmila Synaková.

Na otvorení nechýbal ani nitriansky diecézny biskup Viliam Judák, ktorý budovu posvätil. Zdôraznil pritom že hospicové zariadenie chce ľuďom v ťažkých chvíľach dodať duchovnú útechu a silu, aby odchádzali na druhý svet uzmiernení s pocitom, že si so svetom vyrovnali všetky svoje podlžnosti. V nitrianskom hospici je miesto pre 15 klientov. 7 izieb je 1-posteľových, zostávajúce sú 2 a 3-posteľové. Každá z izieb má vlastné

sociálne príslušenstvo. Z izieb majú pacienti možnosť vojsť priamo do záhrady a to aj s posteľou. Súčasťou hospicu je zimná záhrada a kaplnka, čítareň, spoločenská miestnosť a malá cukráreň. Ako mi povedala vedúca zariadenia Jana Matulová, súčasťou je aj denný stacionár, určený pre dôchodcov, ktorých rodina nechce nechať v priebehu dňa osamotených. Celkové investície na výstavbu predstavovali 42 miliónov korún, keď ministerstvo zdravotníctva prispelo takmer tromi štvrtinami a mesto Nitra na tento účel venovalo 6 miliónov. Okrem odbornej zdravotnej starostlivosti, ktorú bude poskytovať 13 sestier, sa klienti budú môcť zúčastňovať aj na arteterapii a muzikoterpii. Pobyť v hospici bude preplácať zdravotná poisťovňa. Na prvých klientov čakajú už začiatkom marca.

**Rádio Slovensko, 18:00, 10.2.2007**

## Kostoly zatiaľ, na rozdiel od stánkov konzumu, priestor pre deti nemajú

Viac ako polovica Slovákov navštívi každú nedeľu svätú omšu v kostole. No nemálo veriacich mladých rodín rieši zároveň problém, čo s deťmi. Duchovné stánky totiž zatiaľ, na rozdiel od stánkov konzumu, priestor pre deti nemajú.

Väčšina obchodných domov ponúka možnosť, kde si odložiť deti počas toho, ako idete nakupovať. Avšak ak navštívite nedeľnú svätú omšu, v kostole rozhodne detský kútik nenájdete. A tak majú každý víkend mladé rodiny problém, kam s deťmi.

Veriaca: „Mamičky zostanú vzadu a tam tie detičky nič nevidia, fakticky len chrbát.“

Veriaca: „To by bolo dobré, keby bola aj v kostoloch taká možnosť babysittingu, alebo výpomoci.“

Veriaca: „Trebá, aby to dieťaťko sa snažilo vnímať svätú omšu.“

Ak sú deti malé, môžu počas omše plakať a rušiť a ak sú väčšie, tak sa nudia a naobsedia. Hodinové nútenie byť na omši môže pobyt v chráme božom skôr znechutiť.

Pavol Dzivík, kňaz: „Ťahať nasilu tie deti by bolo nedobré.“

A tak sa v praxi vymýšľajú rôz-

ne riešenia. V nových kostoloch sú miesta, kde môžu byť maminy s deťmi, prípadne sa robia osobitné detské omše, alebo sa rodičia striedajú.

Pavol Dzivík: „Rozdelia sa, že manželka príde skôr a otec zostane s dečkami doma a potom príde otec.“

Mnohokrát sa tak sťažujú duchovní život rodičov s deťmi, ktorí navyše nemajú času nazvyš a účasť na omšiach vynechávajú.

Veriaca: „Ja som bola viackrát v Amerike a tam to majú super vyriešené, že vzadu v kostole je aká presklenná miestnosť, kde majú dečka detský kútik aj s rodičmi, ale vlastne vidia do kostola.“

Pavol Dzivík: „Úplný ideál je samozrejme určitý detský kútik, nie všade sa to dá zabezpečiť, ale tam kde je, určite je to veľká pomoc.“

Zdá sa, že starostlivosť o deti a detské kútiky, ktoré sú samozrejmosťou v nákupných centrách, slovenské kostoly ešte len čakajú.

Pavol Dzivík: „Aj pán Ježiš povedal, nechajte deti prísť ku mne. Deti sa tešia z toho, keď je niečo pre nich.“

**Laco Ďurkovič, TV JOJ, 19:30, 11.2.2007**

## Spirituál v akcii

Správy, ktoré Štátna bezpečnosť získavala od „prameňa spirituál“, možno nikomu život nezničili. Tie, ktoré čítame z „dennej situačnej informácie“ riadiaceho dôstojníka ŠtB, boli ako bežná agenda politickej polície stopercentne overované aj cez iné „pramene“. Svedčia však o tom, že arcibiskup Ján Sokol, ktorý tým „špirituálom“ je, bol vyťažovaný aj ako kandidát tajnej spolupráce a nemal s tým problém.

Keďže agentúrna zvodka, ktorú získal denník SME, pochádza z roku 1988, keď ešte Sokol nebol vedený ako agent, môže sa obhajovať, že vôbec netušil, komu poskytuje informácie a na aký cieľ majú byť použité. Fakt je, že styk mohol odmietnuť či aspoň prerušiť presne tak, ako to urobilo množstvo iných kňazov, laikov i neveriacich, ktorí nemali problém rozoznať, o čo pánom, ktorí ich pozývajú na stretnutia, ide. Osemdesiate roky neboli päťdesiate, nehrozil povraz ani doživotie v Jáchymove. Arcibiskup však bol kandidátom tajnej spolupráce 17 rokov, čo je azda rekord v tejto kategórii, keďže vieme, že ŠtB stačili rok-dva na to, aby si otestovala vôľu a schopnosti „kandidáta“. Ak niekto neprejavil dostatočnú ústretovosť, prestal byť pre ŠtB zaujímavý alebo bol preradený do kategórie „nepriateľská osoba“. Spolu s prvou zmienkou o Sokolovi, ktorá sa z archívu ÚPN vynorila (pochádza z roku 1981 a „spirituál“ v nej z vlastnej iniciatívy podáva informáciu o istom kňazovi), formuje tento nový dokument už silnú indíciu, že „kandidát“ bol snaživý a vykonával nadprácu, ktorú nemusel, a s desiatimi prikázaniami nemá nič spoločné. Konferencia biskupov Slovenska, ktorá odmieta zriadiť „lustračnú“ komisiu na spôsob tej, čo vznikla nedávno v Poľsku, by mohla azda preskúmať svoj nedávny výrok, že „nie je známy žiadny relevantný materiál, ktorý by dokazoval Sokolovu spoluprácu“. Celkom to tak nevyzerá.

Peter Schutz  
SME, 13.2.2007

## V Portugalsku hlasovali o interrupciách

Podľa prvých odhadov hrozilo večerajšiemu referendu, že bude neplatné pre nízku účasť voličov.

LISABON. Obyvatelia tradične katolíckej krajiny mali včera možnosť ukončiť zákaz interrupcií, za ktoré hrozí v Portugalsku podľa platného zákona žene aj lekárovi až trojročné väzenie. Podľa prvých odhadov výsledkov dvoch portugalských televízií však volebná účasť nedosiahla potrebnú 50-percentnú účasť.

Jeden z členov ústrednej komisie sa vyjadril, že účasť nepresiahla dokonca ani 40 percent, označil ju celodenný dážď. Zopakovala sa situácia z roku 1998, keď o interrupciách hlasovalo iba 32 percent voličov.

Prieskumy pritom ukazovali, že za liberalizáciu potratov je viac ľudí než proti nim, ale viac ako 40 percent ich ešte tesne pred referendum nebolo rozhodnutých, či sa na ňom zúčastnia.

Portugalčania mohli vyriešiť problém nelegálnych interrupcií, ktorých počet sa v krajine odhaduje na 23-tisíc ročne. Socialistický premiér José Sócrates ich označil za najhanebnejší škranec na tvári Portugalska.

Portugalská katolícka cirkev, ktorá je zásadne proti interrupciám

a hlási sa k nej 90 percent obyvateľov, tvrdí, že zrušenie zákazu môže urýchliť mravný rozklad jedného z najkonzervatívnejších európskych štátov. Rovnako sa obáva, že sa s legalizáciou interrupcií otvorí aj otázka homosexuálnych manželstiev.

„Sme krajinou veľkých tradícií, ale tlak v týchto zásadných otázkach začína byť cítiť,“ povedal najvyšší predstaviteľ katolíckej cirkvi v Portugalsku, kardinál José Policarpo.

„Pomalý ekonomický rozvoj brzdí aj spoločenské zmeny,“ tvrdí Marina Costová-Lobová, politologička z Lisabonského inštitútu sociálnych vied. „Ekonomický rozvoj a modernejšie postoje spolu zvyčajne úzko súvisia,“ konštatuje Costová-Lobová. „Spomalenie rozvoja je dôvod, prečo sa Portugalsko s modernými postojmi nestotožnilo.“

Tento argument potvrdzuje fakt, že pri referende o interrupciách v roku 1998 hlasovali bohatšie mestá za liberalizáciu, kým voliči v chudobnejších vidieckych oblastiach boli proti.

Podľa Eurobarometra sa Portugalsko v úcte k tradíciám umiestnilo na siedmom mieste, čím sa pripojilo k nováčikom v únii z východnej Európy. **SME, 12.2.2007**

## Portugalcov potraty nepriťahli

Na referendum o ukončení zákazu potratov neprišla požadovaná nadpolovičná väčšina. Vláda chce teraz presadiť novelu o interrupciách v parlamente. Portugalskí vládni socialisti chcú využiť väčšinu v parlamente a presadiť zmiernenie novely zákona o potratoch. Opierajú sa o výsledky nedeľňajšieho referenda. Jeho výsledky nie sú pre nízku volebnú účasť záväzné. Väčšina hlasujúcich sa však vyslovila za zmiernenie zákona o potratoch. K volebným urnám prišlo v nedeľu 43,61 percenta z deviatich miliónov oprávnených voličov. Za uzákonenie potratov sa vyslovilo 59,25 % hlasujúcich, proti 40,75 %.

„Ľudia sa vyslovili jasne,“ reagoval premiér José Sócrates, ktorý už vopred sľúbil, že parlament zákon o potratoch zmierni, ak sa za to v referende vysloví väčšina. Návrh predpokladá, že žena slobodne rozhodne o potrate do desiateho týždňa tehotenstva.

„Zákon predložíme do parlamentu. Bojujeme proti nelegálnym potratom a musíme vypracovať zákon, ktorý bude rešpektovať výsledok referenda,“ vyhlásil Sócrates. Socialisti majú v parlamente 121 kresiel z 230 a môžu počítať s podporou dvoch ďalších strán.

„Sócrates bude zodpovedný za túto smutnú kapitolu, za naliehanie na politický krok, ktorý rozdelil portugalskú spoločnosť,“ zareagoval José Ribeiro e Castro, predseda Ľudovej strany, ktorá presadzovala odmietnutie zmiernujúcej novely.

Proti bola aj katolícka cirkev. Premiér Sócrates naopak presadzoval názor, že je potrebné skončiť s nelegálnymi potratmi, ktorých v krajine ročne robia okolo 20-tisíc.

Viac než polovicu žien, ktoré tento zákrok nezákonne podstúpili, potom hospitalizujú so zdravotnými komplikáciami. **(čtk), SME, 13.2.2007**

## Sokol informoval ŠtB aj o emigrantovi

Nové dokumenty z archívu v Prahe ukazujú, že ŠtB považovala Sokolove informácie za hodnotné. Nové dokumenty z českého archívu ukazujú, že v roku 1987 a 1988 informoval aj o oficiálnych záležitostiach cirkvi. Napríklad, kto bude navrhnutý na vymenovanie za biskupa, kedy prebehne vysvätenie. Informoval aj o návšteve delegácie z Vatikánu na Slovensku, ale aj o svojej ceste vo Vatikáne z novembra 1988. Arcibiskup bratislavsko-trnavskej arcidiecézy Ján Sokol sa zhováral s ŠtB nielen o kňazovi Mariánovi Pracharovi.

### „Prameň špirituál“

Informácie mal podávať ešte ako kandidát tajnej spolupráce a ŠtB ho nazývala „prameň špirituál“, čo bolo aj jeho krycie meno.

V takzvaných denných situačných správach určených pre X. správu boja proti vnútornému nepriateľovi sa používa formulácia, ako keby Špirituál bol niekto iný ako Sokol. Napríklad správa o ceste vo Vatikáne sa začína „špirituál v styku s biskupom trnavskej arcidiecézy Jánom Sokolom...“.

Patrik Košický z Ústavu pamäti národa hovorí, že takáto formulácia nie je výnimkou. „Išlo o istý druh konšpirácie.“ Iný Špirituál ako Sokol totiž v tom čase neexistoval.

### Mohol pomlčať

Informácie, ktoré Sokol poskytoval, sa týkali väčšinou oficiálnych záležitostí, ktoré si ŠtB mohla overiť aj z iných prameňov. V správe o ceste vo Vatikáne sa však píše, že informoval aj o stretnutí s emigrantom Milanom Bubákom.

„Ešte v ČSSR vstúpil do ilegálnej rehole verbistov“, píše sa v správe.

Bubák, ktorý je dnes riaditeľom Univerzitetného pastoračného centra, sa k tomu nechcel vyjadriť.

Vo Vatikáne sa Sokol zaujímal aj o to, aké postavenie tam mal vtedy ešte biskup Ján Korec. Dozvedel sa, že môže iba vysväcovať kňazov a jeho nadriadeným je on sám - Sokol.

„Tu ide o vyťaženie po zahraničnej ceste. Prešli tým mnohí ľudia, ktorí vycestovali. Každý súdny človek vie posúdiť, či bolo potrebné zachádzať do takých detailov, alebo nebolo a podľa toho to treba posudzovať“, povedal Košický.

Pod jednou správou je napísané, že pochádza od prevereného prameňa. „To je prameň, ktorému dôverovali, zdroj si mohli predtým z rôznych iných strán preveriť“, povedal Košický.

Informácie od Sokola hodnotil analyticko-informačný odbor, ktorý sa rozhodoval, či ich poskytne ďalej, alebo nie. Tieto išli na federálnu úroveň.

### Biskupi: Je to na ňom

V Prešove včera a dnes zasadá Konferencia biskupov Slovenska. K Sokolovi sa však biskupi nechceli vyjadriť.

Predseda KBS František Tondra v sobotu v rozhovore pre SME povedal, že je to otázka Sokolovho svedomia. Minulosť kňaza podľa neho posúdi Pán Boh.

Hovorca Jozef Kováčik povedal, že biskupi sa už k spolupráci duchovných s ŠtB vyjadrili vo februári 2005. Vtedy vyhlásili, že je na každom biskupovi, ako sa vo svojej diecéze so svojimi kňazmi - spolupracovníkmi vyrovná. Niektorí ich preložili, iní sa s nimi len rozprávali.

„K aktuálnym dokumentom sa môže kompetentne vyjadriť iba sám arcibiskup, ktorý zo zdravotných dôvodov nie je prítomný.“

### Chcú interpretovať históriu

V Česku aj Poľsku vznikajú na skúmanie takejto situácie špeciálne komisie. Slovenskí biskupi sa tiež zaoberajú vznikom rady, ktorá by mala interpretovať historické otázky. Hovorca Jozef Kováčik povedal, že jej podoba je stále otvorená a biskupi o tom rozhodnú dnes.

Arcibiskup nové dokumenty nekomentuje. „My už tieto dokumenty máme. Keďže sa v nich nachádza niekoľko skutočností, ktoré sú pre nás nové, snažíme sa ich v súčasnosti analyzovať“, povedal tajomník arcibiskupského úradu Tibor Hajdu. Potrebuje „pár dní“ na ich analýzu. Sokol je už niekoľko týždňov práceneschopný. Čo konkrétne mu je, úrad tají.

### Podľa vzoru Wielgusa?

S tajnou políciou v minulosti spolupracoval aj varšavský biskup Wielgus. Po tom, čo špeciálna komisia jeho spoluprácu potvrdila, ho nevyhlasovali za arcibiskupa.

V prejave povedal, že bolo chybou, keď zišiel z cesty a dal sa dokopy s ŠtB. Za druhú chybu označil to, že to teraz popiera.

Slovenskí biskupi nemôžu Sokola z funkcie nijako odvolať. Je to v kompetencii Vatikánu. Tondra povedal, že nuncius situáciu na Slovensku podrobne sleduje.

V októbri 2008 bude mať Ján Sokol 75 rokov a bude musieť svoju funkciu ponúknuť Vatikánu.

### Nové informácie o Sokolovej spolupráci marec 1987

Prameň „špirituál“ informoval, že po návšteve pápežského nuncia Francesca Colausuoneho vo februári t. r. v ČSSR, ako i po návrate biskupa Gábriša z nemocnice, sa medzi rímskymi duchovnými rozšírila informácia, že na podnet Colausuoneho mali po jeho odchode zaslať biskupi Pásztor a Gábriš kardinálovi Tomáškovi do Prahy kandidátky troch duchovných z diecézy na funkcie biskupov. Za Nitre boli navrhnutí riaditeľ bý v Nitre Dr. Ladislav Belas, správca katedrály Nitra - hrad Dr. Viktor Rašovec a gen. vikár nitrianskej diecézy Dr. Jozef Vrabec. Za trnavskú arcidiecézu boli navrhnutí duchovní Jozef Slamka z Trnavy, Ján Sokol zo Sereďe, Ignác Kramár z Paty a navyše gen. vikár trnavskej arcidiecézy Ján Čížik.

Správa pochádza od prevereného prameňa.

Opatrenia: Zistiť poznatky o ďalších možných kandidátoch na biskupov...

*Kpt. Wendl Albert*

### máj 1988

Prostredníctvom prameňa „špirituál“ bolo zistené, že 30. 4. 1988 pricestovala do Trnavy delegácia Vatikánu v zložení arcibiskup Francesco Colausuone a diplomat John Bukovský. Delegácia dňa 1. 5. 1988 v sprievode dočasného administrátora trnavskej arcidiecézy Jána Sokola navštívila sídelného biskupa nitrianskej diecézy ThDr. Jána Pásztoru...

Podľa prameňa „špirituál“ dňa 2. 5. 1988 delegáciu prijal na SVPVC s. Mačovský. Vo večerných hodinách delegáciu v Prahe prijal kardinál Tomášek. Počas rozhovorov

bolo dohodnuté, že k slávnostnej konsekrácii (uvedenia do funkcie) dôjde 11. 6. 1988 v Prahe, pričom vysviacku vykonajú kardinál Tomášek, arcibiskup Colaouone a zatiaľ neurčení tretí biskup. V Trnave bude konsekrácia 12. 6. 1988, pričom Sokola vysvätia Colaouone, Pásztor a Feranec alebo niekto z ČSR. Po návrate delegácie je už všetkým zainteresovaným jasné, že v dohľadnom čase dôjde k vysviacke biskupov a zo strany veriacich je možné očakávať rôzne prejavy dôvery a nadšenia predovšetkým na púti v Šaštíne dňa 22. 5. 1988.

Opatrenia: Zisťovať ohlasy medzi duchovnými na pobyt vatikánskej delegácie a na vysviacku Sokola

*Mjr. JUDr. Rudolf Mizera*

#### december 1988

Prameň „špirituál“ v styku s biskupom trnavskej arcidiecézy Jánom Sokolom zistil, že tento sa zúčastnil na Konferencii biskupov združených v komisii, zaoberajúcej sa úlohou a podielom rodiny na výchove veriacich a mládeže. Konferencia sa konala 7. - 8. novembra 1988 vo Vatikáne. Sokol vo svojom diskusnom príspevku zvýraznil, že v ČSSR problémy vznikajú skôr z nadbytku, respektíve zhýčkanosti detí a z toho vyplývajúceho zlého postoja k rodičom. Dňa 9. 11. 1988 sa zúčastnil na audiencii u pápeža Jána Pavla II., kde boli prítomní arcibiskup Colaouone Francesco, pápežov osobný tajomník a bližšie neurčená osoba. Pápež sa zaujímal o život veriacich v ČSSR, bolo vidieť, že je informovaný pravdivo.

Sokol v styku s bývalým profesorom saleziánskeho inštitútu vo Vatikáne

ne Štefanom Šilharom a pracovníkom kongreg. pre prop. viery Zlatňanským obom položil otázku, aké postavenie vo Vatikáne má nelegálna cirkev, konkrétne biskup Korec Ján. Odpovedali, že sice Korec je biskupom Vatikánom uznaným, avšak nemá žiadnu jurisdikciu, t. j. je podriadeným sídelnému biskupovi, v tomto prípade Sokolovi. Vo Vatikáne nerozdeľujú cirkev na legálnu a nelegálnu. Korec je biskupom titulárnym a otázka štát. súhlasu z hľadiska Vatikánu nie je dôležitá, pretože i tak nemá diecézu. Jediné, čo môže robiť, je vysväcovať kňazov.

Sokol sa prostredníctvom Šilhara stretol so svojím bývalým kaplanom Milanom Bubákom, ktorý v septembri emigroval do Talianska spolu s niekoľkonásobným uchádzačom o štúdium teológie Bartolomejom Kubíkom. Bubák sa mu ospravedlnil, že opustil farnosť, ale že celý život cítil poslanie stať sa misionárom a ešte v ČSSR vstúpil ilegálne do rehole verbistov, kde ho získal Jozef Škoda, duchovný na odpočinku.

Sokol na požiadanie rádia Vatikán poskytol interview, v ktorom sa zameril na biskupskú konferenciu o rodine... Rozhovor s ním vykonal bližšie neustanovený pracovník rádia.

Opatrenie: Cestou agentúry sprostredkovať kontakt Sokola s „biskupom“ Korcom a tak mapovať jeho názory, snažiť sa ovplyvniť jeho konanie a názory v náš prospech, pretože je predpoklad, že Sokol mu bude chcieť po rozhovore vo Vatikáne dať najavo svoju nadradenosť. *Mjr. JUDr. Rudolf Mizera*

**Monika Žemlová, SME, 13.2.2007**

### Prišli podporiť Sokola, ten sa od nich dištancoval

BRATISLAVA - Polícia včera predviedla najmenej dvoch antifašistických aktivistov, ktorí sa pokúsili na Námestí SNP protestovať proti zhromaždeniu Iniciatívy za slobodu slova, ktorá v minulosti spolupracovala so Slovenskou pospolitosťou. Cieľom protestu na Námestí SNP bolo údajne pravdivo informovať o slovenskom vojnovom štáte a podporiť vyjadrenia arcibiskupa Jána Sokola na túto tému. Zástancovia Iniciatívy sa na námestí začali zhromažďovať pred 16. hodinou. Krátko nato sa na námestie za zvuku pišťaliek a skandovania hesla „žiadny priestor fašizmu“ priblížili antifašistickí aktivisti, ktorí sa chceli dostať až k súsošiu. Arcibiskup Ján Sokol sa od včerajšej manifestácie v Bratislave dištancoval.

**tasr, HN, 13.2.2007**

### Sokol a ŠtB

Arcibiskup Ján Sokol sa narodil v roku 1933. V roku 1963 naňho ŠtB zaviedla takzvaný signálny zväzok, aký viedla na ľudí podozrivých z trestnej činnosti, a na kňazov bežne. V roku 1972 zaviedla nový zväzok - kandidáta tajnej spolupráce, kde Sokolovi prideliť krycie meno Špirituál.

V roku 1983 mal Sokol vážnu dopravnú nehodu, pri ktorej zomrela kuchárka z jeho fary. O niekoľko mesiacov na to - v roku 1984 - ŠtB zrušila jeho signálny zväzok a viedla ho už len ako kandidáta tajnej spolupráce.

Dopravné nehody boli často dôvodom na vydieranie kňazov, Sokol však popiera, že by ho pre nehodu ŠtB kontaktovala. V archíve ministerstva vnútra o nehode nie je ani zmienka, hoci o menej vážnej nehode, ktorú mal ešte v roku 1973, záznam je.

Ako kandidáta viedla ŠtB Sokola až do roku 1989. Ide o nezvyčajne dlhý čas, pretože ak niekto odmietal spolupracovať, zväzok obvykle uložila po niekoľkých mesiacoch do archívu, a ak súhlasil, preregistrovala ho na agenta.

Sokol sa stal agentom až v roku 1989, krátko predtým, ako sa stal arcibiskupom. Vždy odmietal, že by s ŠtB spolupracoval, tvrdil, že podpísal „len taký papierik“, že nebude porušovať žiadne zákony.

Pred rokom našiel Ústav pamäti národa v spise kňaza Mariána Prachara záznam, ktorý eštebák spísal po stretnutí so Sokolom. Ten informoval, aby Prachara preložili na faru, kde bude mať viac roboty a neodoberali mu súhlas.

V januári zvolali cirkevný historik Jozef Haľko a tajomník arcibiskupského úradu Tibor Hajdu tlačovú konferenciu, na ktorej sa pokúsili Sokola obhájiť. Predložili dokumenty z obdobia, kým ho nepreregistrovali na agenta, ktoré vraj ukazujú, že bol pre štát nepohodlný. Sokol sa mal vyjadriť o 15 dní, ale podľa Hajdu je stále práceneschopný.

**(mož)**

**SME, 13.2.2007**

## Ked' dejiny píšu porazení

Tvrdiť, že Tiso bol ľudomil, ktorý sa obetoval pre naše blaho, je výsmechom tých, ktorí svoj život skutočne obetovali. Namiesto zľahčovania negatív sa už vyzdvihujú jeho údajné pozitíva.

Veci sa akosi menia. Politika po dlhých rokoch opäť dostáva tú odpornú pachuť, na ktorú sme medzitým pozabudli.

Ked' dnes otvoríme oči, poľahky nadobudneme pocit, že Tiso - resp. Dr. Jozef Tiso, ako sa už dnes hovorí - bol veľikánom dejín Slovenska. Možno aj sveta. Toto zistenie sa na nás chrlí pomaly zo všetkých strán. Zhoda okolností? Asi ťažko. Sme totiž svedkami cieľenej činnosti ľudí, ktorí s príchodom nového prístupu k veciam verejným vycítili šancu, aby sa ich názor, kedysi marginálny, stal dominantným. Už to nie je len zľahčovanie negatív slovenského štátu, ale vyzdvihovanie pozitív. Samozvaných historikov nahradili úradníci, politici, dokonca aj jeden nemenovaný arcibiskup.

Kým v minulosti, sme nad podobnými prejavmi len s úškl'abkom kývli rukou, dnes je legitimácia vojnového režimu reálnou hrozbou. Je zrejme len otázkou času, kým sa tieto teórie stanú súčasťou učebnic dejepisu.

Stačí sa pritom len pozrieť na strániku príslušnosť ministra školstva. Nebezpečie je o to väčšie, že vo vláde nesedí nikto, kto by zaručil opak. A premiér už dupľom nie. Mlčanie má v tomto prípade rovnaké následky ako samotné konanie.

## Polícia vytlačila antifašistov

Obhajcovia vojnového slovenského štátu mali povolený míting.

Výroky arcibiskupa Jána Sokola o blahobyte počas slovenského štátu včera podporilo asi dvadsať stúpenčov z tzv. iniciatívy za slobodu slova. Počas mítingu organizácie, za ktorou stoja ľudia zo súdom zrušenej strany Slovenská pospolitosť, mala polícia konflikt s antifašistami, ktorí prišli proti mítingu protestovať. Sokol sa od mítingu dištancoval.

„Slobodu prejavu, fašisti nám nedajú,“ skandovali antifašisti, zatiaľ čo ich policajti legitimovali.

Ked' ich chceli vytlačiť z námies-

Dnešní zástancovia Tisovho štátu sú síce vzdelaní, iste prečítali mnoho kníh, no tie im nič nedali. Inak by za záchrancu Slovákov nepovažovali človeka, ktorý práve im zničil všetku nádej na úctyhodné dejiny.

Tvrdiť, že Tiso bol ľudomil a podľa vzoru Ježiša sa tragicky obetoval pre naše blaho, je výsmechom tých, čo svoj život v čase vojny skutočne obetovali a dodnes im nikto nepostavil nijaký pamätník. Je neuveriteľné, že Slováci v ľudáckych uniformách majú totožné postavenie so Slovákami lietajúcimi v britskej armáde. Lenže tí druhí boli skôr Čechoslovákmi a to sa neodpúšťa.

Zastaviť rozpínanosť zhora riadeného ospravedlňovania zločinov minulosti je žiaľ, nad sily občianskej spoločnosti. Ťahostajnosť občanov k tejto otázke je zúfalou skutočnosťou. Postupom času nadobudnú pocit, že ten Tiso bol vlastne úplne „v pohode“ a tým sa to končí. Potom sa pokojne môžu rozdávať štátne významenia Šaňa Macha X-tej triedy a nikoho to neprekvapí. Azda iba tiso-filov, ako poľahky dokázali spraviť z čiernej farby bielu.

Už v lete bolo jasné, že rozum a pravda nebudú nasledujúce štyri roky silnou stránkou Slovenska. Rozsah však prekvapil. Opäť začína byť všetko dokonale postavené na hlavu. Dejiny vraj píšu víťazi. Možno áno. Len je škoda, že u nás sa to darí aj tým porazeným. **Michal Pálinkás**  
**SME, 13.2.2007**

tia, začali na policajtov pokrikovať, že siahajú na ich ústavné práva. Štyroch z nich napokon policajti odviezli.

Ivana Sýkoru si na mítingu dlho nikto nevšimol. Celý v čiernom ľudí presviedčal, že iniciatíva nemá nič spoločné s neonacizmom. „Je výrok, že sme sa mali v rokoch 1939 - 1945 dobre, rasistický alebo xenofóbny?“ spýtal sa.

Zastával sa aj nového šéfa ÚPN Ivana Petranského z Matice slovenskej či biskupa Františka Tondru, ktorý v SME hovoril o svojom vzťahu k slovenskému štátu. (vag),

**SME, 13.2.2007**

## Sokol sa liečil v Rakúsku

TAJNOSTI okolo operácie arcibiskupa Jána Sokola sa dostávajú na svetlo božie. Zdá sa, že cirkevný hodnostár nášmu zdravotníctvu príliš nedôveruje.

Pred mesiacom sa totiž zveril do opatery rakúskych chirurgov.

Záhadná januárová operácia trnavského arcibiskupa Jána Sokola, sa uskutočnila vo Viedni. Tajomník Sokolovho úradu Tibor Hajdu nám túto informáciu potvrdil.

„Po zvážení všetkých okolností sa pán arcibiskup rozhodol pre túto alternatívu,“ povedal. Čo mu operovali a koľko ho to stálo, už Hajdu nechcel prezradiť.

Údajne mali Sokolovi vymeniť bedrový kĺb, čo súvisí s jeho haváriou v roku 1983, pri ktorej zahynula jeho kuchárka.

Operáciu aj dvojtýždňový pobyt vo viedenskej nemocnici si Sokol pravdepodobne platil z vlastného vrecka.

Mesačne však dostáva výplatu len necelých sedemnásttisíc korún. Hovorkyňa Všeobecnej zdravotnej poisťovne Petra Balážová totiž povedala, že poisťovňa „schvaľuje úhradu za poskytnutie zdravotnej starostlivosti v cudzine pre poistencov, ak ochorenie nie je možné diagnostikovať a liečiť na Slovensku.“ Vo viedenskej nemocnici Najsvätejšieho srdca Ježišovho nám prezradili, že pri operácii bedrového kĺbu môže pacient zaplatiť až vyše 20 tisíc korún za deň pobytu.

Za tento veľkopanský rozmar mohol teda Sokol „vysoliť“ aj vyše 280-tisíc korún. Navyše si musel zaplatiť aj umelý kĺb, ktorý stojí aj 180-tisíc.

### Donášal eštebákom

Arcibiskup Ján Sokol mal komunistickému ŠtB donášať na kolegov, ale aj kňazov, ktorí emigrovali. V českých archívoch sa objavili dokumenty, ktoré ho usvedčujú, že po návšteve Talianska koncom 80. rokov informoval o spoločnom stretnutí s kňazom Milanom Bubákom, ktorý emigroval. V rokoch '87 až '88 informoval o tom, kto bude navrhnutý na biskupa a kedy bude vysviacka. Arcibiskup Sokol je vo zväzkoch ŠtB evidovaný ako agent s krycím menom Svätopluk, no aj napriek tomu spoluprácu popiera. Slovenskí biskupi strkajú hlavu do piesku a tvrdia, že je to otázka Sokolovho svedomia. **Plus jeden deň, 14.2.2007**

## Minulosti sa nedá ujsť

Téma lustrácií a udavačov má opäť regionálnu konjunktúru. Na Slovensku sa rieši „Spirituál“ alias „Svätopluk“, Maďarsko rozhádal výrok Ústavného súdu, že cirkevný hodnostár je „verejná osoba“, megaškandal arcibiskupa Wielgusa rozpútal „najhlbšiu krízu v poľskej cirkvi za posledné desaťročia“ a v Česku už neuplynie deň, aby médiá neservirovali nejakého nového agenta - Tošovský, Mihál (šéf českého Interpolu), Nohavica, Kanyza. Deje sa niečo, alebo je to len súhra náhod a klimatická zmena, ktorá uhorkovú sezónu presunula na zimu?

Aj keď je evidentné, že v každom baraku bývalého „socialistického tábora“ má tento boom iné korene, dané rôznosťou zákonov a prístupu do archívov, všetky príbehy sa zbiehajú v jednom bode: minulosti sa nedá ujsť, dobehne nás v zime, v lete či o ďalších desať rokov. Útlak, perzekúcie a zločiny sú fakty, čo sa stali, majú svoje konkrétne obete i páchatel'ov, ktorí ešte žijú. Predstava, že všetky tie krivdy, poníženia a zrady sa môžu neodraziť na prítomnosti a budúcnosti, je z iného sveta. Minulosť bude jatriť nezahojené rany dovtedy, kým si ju nevyrozprávame z očí do očí, pravda sa nevysloví a katarzia a satisfakcia, aspoň takto nedokonalne, nenastolí. To platí pre všetky „baraky“ a na veci nič nemení, že archívne úniky a odhalenia môžu byť - a mnohé aj sú - hry politicky účelové, spravodajské, mediálne či iné.

Spolupráca s politickou políciou bola mrzká vec a udávanie ako také sa odnepamäti vníma ako morálne zlyhanie. Len sa nesmie zabúdať na kľúčový fakt, že omnoho väčšiu vinu ako „Svätopluk“ a jeho „kolegovia“ zo zväzkov nesú tí, ktorí ich získavali, (občas) vydierali a riadili, čiže kmeňoví zamestnanci ŠtB. Je vrcholne nespravodlivé, ak zvýšená pozornosť udavačom úplne prekrýva ich zodpovednosť. A zodpovednosť komunistov, ktorá je najvyššia. Tým slúžila tajná polícia, ich objednávky plnila.

Peter Schutz  
SME, 14.2.2007

## Ad: Čo s pamäťou národa (6. 2.)

Som rád, že pán predseda Konferencie biskupov Slovenska ma poctil odpoveďou na môj článok z 31. 1., ktorého cieľom bolo poukázať na skutočnosť, že historická pamäť národa, ak má byť zdravá, nemôže zľahčovať, ospravedlňovať alebo odsúvať nabok zločiny ani jedného z totalitných režimov, ktoré boli súčasťou našich dejín, a zahmlievať politickú zodpovednosť najvyššieho politického predstaviteľa za ne. Verím, že pán predseda rovnako verejne odpovie aj na tie silno kritické stanoviská k pochvalným vyjadreniam arcibiskupa Sokola na adresu vojnového slovenského štátu a jeho prezidenta Tisa, ktoré napísali ľudia najrôznejších politických názorov a vierovyznaní. Bolí medzi nimi aj katolícki kňazi a teológovia, argumentujúci, na rozdiel od mňa, aj zásadami kresťanskej viery a morálky. Tí všetci ideologizovali, útočili na KBS a urážali ju?

Pán predseda, a to je v jeho odpovedi najpodstatnejšie, obhajuje výrok hovorca KBS, ktorý som ja nazval škandalóznym, že cirkev sa od obdobia Tisovho režimu „nedištancovala, lebo na to nemala dôvod“. Pokúša sa Tiso vykresliť ako človeka, ktorý sa prezidentom stal nielen proti vôli Vatikánu, ale aj navzdory silnému odporu slovenskej katolíckej cirkvi a jej vedenia. Ak by to tak aj bolo, čo stojí KBS v ceste nahlas povedať, že režim, ktorý Tiso zosobňoval nielen ako prezident, ale aj ako vodca HSĽS organizovanej podľa nemeckého vzoru, bol totalitný a odsúdeniahodný, že deportácie židov a Rómov do nacistických vyhladzovacích táborov boli obľudným zločinom, za ktorý nesie Tiso politickú zodpovednosť, o. i. preto, že sa verejne prezentoval surovými rasistickými výroky obhajujúcimi neľudské a nekresťanské „riešenie židovskej otázky“.

Skutočným problémom je nesporný historický fakt, že HSĽS sa stala najväčšou stranou a neskôr vládla aj vďaka silnej podpore katolíckej cirkvi. Ako napísal jeden zo spomínaných kňazov teológov

K. Moravčík, „katolícki kňazi boli mimoriadne vplyvní v politickom živote“ a „v každom prípade sa správanie slovenských katolíkov v tej dobe vymykalo z rámca správania katolíkov v politike v porovnateľných krajinách, ktoré podobne ako Slovensko boli spojencami Nemecka“. Napriek tomu nemôžem súhlasiť s argumentáciou pána predsedu, že najväčším Tisovým hriechom bolo, že bol katolíckym kňazom a keby to tak nebolo, už dávno by sa na neho zabudlo. Tak, ako Francúzi nezabudli na Pétaina a Nóri na Quislinga, ani Slováci by nezabudli na svojho hlavného kolaboranta len preto, že by nebol kňazom.

Neprekvapilo ma ani nerozladilo, že moje upozornovanie na potrebu vyváženého prístupu k obom totalitným režimom sa pán predseda Tondra usiloval spochybniť poukazovaním na moju minulosť. Som na to zvyknutý, veď vyrovnávanie s minulosťou sa stalo mojím politickým i ľudským údelom a mojím príspevkom k budovaniu demokratického politického režimu a modernej slovenskej štátnosti. Moje hlasovanie za Ústavu SR i za zákon o ÚPN bolo vyjadrením hlbokého presvedčenia, ktorým som opakovane verejne dával najavo, že demokracia je nezlučiteľná s obhajovaním a tolerovaním tak „červenej“, ako aj „čiernej“ totality. Preto sa vždy budem zasadzovať o to, aby občania vedeli všetko o zločinoch a výčinoch ŠtB, ako aj o ÚŠB a PO HG, aby poznali tragédie a drámy stalinských žalárov a vykonštruovaných procesov a zároveň slovenských židov a Rómov vyvezených do koncentračných táborov. A aby poznali ľudí, ktorí za to niesli zodpovednosť.

Ospravedlňovanie zločinov jedného totalitného režimu poukazovaním na zločiny toho druhého je podľa mňa cesta, ktorá vedie do pekla.

Peter Weiss  
(Autor je vysokoškolský učiteľ  
a bývalý predseda SDL)  
SME, 14.2.2007

## Rada má skúmať históriu

Na zasadnutí Konferencie biskupov Slovenska biskupi zriadili novú Radu pre interpretáciu cirkevných dejín. Jej predsedom sa stal odborník na cirkevné dejiny, nitriansky biskup Viliam Judák, ktorý vymenuje jej ďalších členov. Mali by tam byť okrem zástupcov cirkvi aj odborníci.

Rada sa bude zaoberať najmä obdobím posledných päťdesiatich rokov, keď dochádzalo pod vplyvom komunistickej ideológie k rôznym dezinterpretáciám cirkevných dejín na Slovensku.

„Samozrejme, bude hľadať správnú odpoveď aj na pozitíva a negatíva tohto obdobia,“ povedal generálny sekretár KBS Marián Chovanec o skúmaní slovenského štátu.

Rada podľa neho nebude napodobňovať činnosť podobných orgánov v Poľsku či Česku, ktoré chcú skúmať aj minulosť cirkevných hodnostárov a ich spoluprácu s tajnými policiami komunistického režimu.

Slovenskí biskupi už vlni povedali, že je na každom z nich, ako sa s kňazmi, ktorí spolupracovali, porátajú. Niektorí ich preložili, iní sa s nimi len pohovárili. (sen), SME, 14.2.2007

## Vatikán je ticho

PREŠOV, BRATISLAVA. Vatikánsky nuncius na Slovensku Henrik Nowacki nechce nijako komentovať nové informácie o arcibiskupovi Jánovi Sokolovi.

Podľa dokumentov z českého archívu ministerstva vnútra Sokol informoval ŠtB o oficiálnych záležitostiach cirkvi, postavení kardinála Jána Korca, ako aj o emigrantovi, s ktorým sa stretol v Taliansku.

Nekomentujú to ani slovenskí biskupi, podľa ktorých sa k tomu môže vyjadriť len sám Sokol.

„Povedať, že teraz je na ťahu Vatikán, by znamenalo poprieť prezumpciu neviny. Vtedy by Vatikán musel niečo riešiť, keby sa biskup previnil. A k tomu my nezaujímame stanovisko,“ povedal generálny sekretár Konferencie biskupov Slovenska Marián Chovanec.

(mož, sen), SME, 14.2.2007

## Sokol donášal na kňaza - emigranta!

Meno trnavského arcibiskupa sa opäť objavilo v záznamoch ŠtB

BRATISLAVA - Arcibiskup Ján Sokol opäť čelí podozreniu, že spolupracoval s ŠtB. Vyplýva to z odtajnených záznamov v pražských archívoch, podľa ktorých Sokol poskytoval komunistickej tajnej službe informácie nielen o oficiálnych záležitostiach cirkvi, ale aj o emigrantovi Milanovi Bubákovi, s ktorým sa stretol v Taliansku.

Sokolovo meno sa v záznamoch, ktoré tento týždeň od tajnil v českých archívoch, objavuje v troch správach z rokov 1987 a 1988. ŠtB ho viedla ako kandidáta tajnej spolupráce pod krycím menom „prameň špirituál“. Podľa denníka SME podával Sokol tzv. denné situačné informácie o oficiálnych záležitostiach cirkvi - napríklad kto bude navrhnutý na vymenovanie za biskup a a kedy bude vysvätenie. Tie boli po posúdení posúvané na federálnu úroveň. V jednej zo správ informoval aj o stretnutí so slovenským emigrantom Milanom Bubákom v Taliansku. Bubák bol pred emigráciou jedným z najznámejších kňazov.

V súčasnosti vedie Univerzitné pastoračné centrum v bratislavskej Mlynskej doline.

Včera bol Bubák v zahraničí.

Sokol sa v minulosti objavil aj v záznamoch komunistickej tajnej služby, ktoré zverejnil Ústav pamäti národa.

Podľa nich sa v roku 1989 tesne pred svojím vysvätením stal agentom ŠtB.

Arcibiskup svoju spoluprácu s tajnou službou popiera, o čom sa snažil presvedčiť aj vo videonahrávke na januárovej tlačovej besede. Arcibiskupa sa zastala aj cirkev, keďže spolupráca s tajnou službou mu nikdy nebola dokázaná.

Konferencia biskupov Slovenska už nové záznamy analyzuje. Podľa jej hovorca Milana Kovačika sa k nim môže vyjadriť iba samotný Sokol. Momentálne je však práceneschopný, keďže sa zotavuje po operácii bedrového kĺbu.

(net)

## Cirkev o spolupráci vedela!

Nový Čas hovoril s bývalým príslušníkom ŠtB z XII. správy, ktorá mala na starosti aj styky s cirkvou.

„Na základe praxe, ktorú som dobre poznal, je možné sa domnievať, že pán Sokol mohol byť kontaktovaný príslušníkmi ŠtB, podobne ako boli kontaktovaní pracovníkmi tejto zložky aj iní predstavitelia cirkvi,“ vyjadril sa príslušník ŠtB, ktorý chce zostať v anonymite.

ŠtB podľa neho mala záujem zisťovať ich postoje, ako aj veriacich k vtedajšiemu politickému zriadeniu, prípadne to, aké pokyny dostávajú z Vatikánu. „Viem o tom, že niektorí predstavitelia cirkvi s vedomím a so súhlasom svojich nadriadených komunikovali s ŠtB, pretože aj cirkev a Vatikán mali záujem dozvedieť sa, akým smerom sa uberajú spravodajské záujmy ŠtB,“ pokračoval. Podľa neho však cirkevní hodnostári, ktorí pristúpili na kontakty s ŠtB, s ňou zväčša hrali dvojitú hru, o čom Štátna bezpečnosť dobre vedela. (ham)

## Aký je váš názor na obvinenia arcibiskupa?

*Miklós Duray (SMK):*

- Môj osobný názor vám poviem.

Hoci kto, aj ten, kto môže byť dnes hoci aj arcibiskupom, ktorý písal rôzne hlásenia, ktoré mohli akokoľvek poslúžiť komunistickým spravodajským službám, je bezcharakterný človek.

*Daniel Lipšic (KDH):*

- Určite je to konkretizácia možnej potenciálnej spolupráce pána arcibiskupa s ŠtB. Myslím, že by sa tomu nemala brániť Konferencia biskupov Slovenska. Pán Sokol by sa mal k týmto konkrétnym dokumentom vyjadriť, keď vyzdravie.

*Milan Urbáni (HZDS-LS):*

- Arcibiskup sám musí vedieť, ako to bolo.

Postaviť by sa k tomu čelom mal on sám. Keby vyšli na povrch záznamy krátko po roku 1990, tak by sme ich považovali za hodnoverné. Odvtedy už došlo k mnohým manipuláciám.

Nový čas, 14.2.2007

## Arcibiskup Sokol má problém

Nové informácie o jeho spolupráci s ŠtB ho môžu stáť miesto.

BRATISLAVA - Najnovšia kauza údajnej spolupráce arcibiskupa Jána Sokola s komunistickou Štátnou bezpečnosťou môže znamenať jeho koniec na poste jedného z najvyšších cirkevných predstaviteľov na Slovensku. Pre HN to potvrdili dva zdroje z cirkevného prostredia, ktoré však nechcú byť menované. Katolícki hodnostári teraz čakajú, ako Sokol vysvetlí nové dôkazy o jeho spolupráci s ŠtB. V opačnom prípade očakávajú niektorí poprední predstavitelia katolíckej cirkvi jeho odchod.

Doteraz bol Sokol podozrievaný, že pôsobil ako agent ŠtB, Podobné obvinenia arcibiskup kategoricky odmietal. Tento týždeň priniesol denník SME informáciu, že v archívoch českého ministerstva vnútra sa našli nové dokumenty o spolupráci arcibiskupa s ŠtB. Podľa nich Sokol poskytoval informácie o oficiálnych záležitostiach cirkvi, ale aj o emigrantovi Milanovi Bubákoví, s ktorým sa stretol vo Vatikáne. Oficiálne sa však k tejto téme všetci aktéri odmietajú vyjadriť. Konferencia biskupov Slovenska hovorí iba toľko, že nemá Sokola právomoc odvolať. „Nie je nadriadeným, nemôže ho vymenovať, odvolať ani vymeniť. To už je priamy zásah Vatikánu a práca cez apoštolskú nunciatúru,“ zdôraznil hovorca biskupov Jozef Kováčik. Sekretár nunciatúry Michal Vivoda bol stručný: „K tejto veci nepodávame informácie.“

HN, 14.2.2007

## Sokol ide vysvetľovať

Arcibiskup Ján Sokol bude musieť vysvetľovať nové dôkazy o svojej spolupráci s komunistickou tajnou bezpečnosťou. Očakáva to od neho Konferencia biskupov Slovenska. Ak do veci nevnesie viac svetla, v hre bude aj jeho odchod z vysokej cirkevnej funkcie. Pre HN to potvrdili dva zdroje z cirkevného prostredia, ktoré nechcú byť menované.

### Donášal?

O Sokolovej spolupráci s ŠtB sa hovorilo už dlhšie. Teraz sa v archívoch českého ministerstva vnútra podľa denníka SME našli nové dokumenty o spolupráci arcibiskupa s tajnou bezpečnosťou v rokoch 1987 a 1988. Podľa nich Sokol pod krycím menom „prameň spirituál“ informoval o záležitostiach cirkvi, ale aj o emigrantovi Milanovi Bubákoví, s ktorým sa stretol vo Vatikáne. Tam sa mal Sokol zaujímať aj o postavenie vtedy ešte biskupa Jána Korca. „Teraz je na rade pán arcibiskup, aby k tomu zaujal stanovisko,“ povedal hovorca biskupov Jozef Kováčik. Sokol zatiaľ zo zdravotných dôvodov na rokovaní Konferencie biskupov Slovenska nebol, aby mohol byť konfrontovaný s novými faktami.

### Vatikán mlčí

Konferencia biskupov Slovenska nemá právomoc Sokola odvolať. „Nie je jeho nadriadeným, nemôže ho vymenovať, odvolať ani vymeniť. To už je priamy zásah Vatikánu a práca cez apoštolskú nunciatúru,“ zdôraznil Kováčik. Nunciatúra sa však podľa sekretára Michala Vivodu k Sokolovi nevyjadruje. Či môže konferencia dávať podnet na odvolanie akéhokoľ-

vek biskupa, Kováčik povedať nechcel. Generálny sekretár konferencie Marián Chovanec zdôraznil, že Sokol doteraz má dôveru biskupov. Arcibiskup už dávnejšie vyhlásil, že s ŠtB nespocoval. Na nové fakty by mal reagovať ešte tento mesiac.

### Zničený spis

Na Sokola bol od 1972 až do roku 1989 vedený zväzok kandidáta tajnej spolupráce, až v roku 1989 bol preregistrovaný na agenta. Jeho spis bol zničený. Historik Ján Pešek upozorňuje, že novoobjavené materiály sú ešte z roku 1987. „Tak to proste nehovorí o tom, že Sokol spolupocoval.“ Ako dodal, farári či biskupi boli nútení stretávať sa s pracovníkmi štátnych orgánov. Konferencia biskupov Slovenska zriadila na svojom včerajšom zasadnutí aj Radu pre interpretáciu cirkevných dejín. Zvláštnu pozornosť by mala venovať posledným päťdesiatim rokom, keď v komunistickom režime došlo k dezinterpretácii cirkevných dejín.

ANMAMÁRIA DÖMEOVÁ, pz

### Cirkev je na Slovensku autoritou

Aféry o údajnej spolupráci cirkevných hodnostárov s komunistickou Štátnou bezpečnosťou nemajú vplyv na dôveryhodnosť tejto inštitúcie. Cirkvám pôsobiacim na Slovensku dlhodobo dôveruje viac ako polovica dospeljej populácie. Sociológ Pavel Haulík nepredpokladá, že by najnovšie informácie o spolupráci arcibiskupa Sokola s ŠtB na tom niečo zmenili. „Veriacich sa to nedotkne takmer nijako.“

HN, 14.2.2007

## Glosy - Svedomie a imidž

Na spoluprácu arcibiskupa Sokola s komunistickou Štátnou bezpečnosťou poukazujú ďalšie archívne materiály. Podozrenia spojené s jeho osobou sa pritom vynárajú v období, keď arcibiskup čelí kritike aj pre zhovievavé postoje k obdobiu vojnového slovenského štátu a k vtedajšiemu prezidentovi Tisovi. Zdá sa teda, že Ján Sokol na jednu totalitu s láskou spomína a s druhou mal podľa dokumentov spolupracovať.

Pravdaže, platí prezumpcia neviny. Z právneho hľadiska. No na

príklad v politike zväčša stačí, ak sa objaví podozrenie, predstaviteľ politickej strany jednoducho odíde, vzdá sa funkcií, kým sa všetko nevysvetlí. Ak to nejde dobrovoľne, strana mu rada pomôže. Katolícka cirkev, pravdaže, nie je politická strana. Môže dúfať, že veriaci budú kresťanský chápať a že autorita arcibiskupa pre nich znamená viac ako poklesky, ktoré sa mu vyčítajú. Môže sa odvolávať na nedôveryhodnosť záznamov. Ale na druhej strane: mnohí predstavitelia

cirkvi statočne odporovali fašistickej totalite. Mnohých kruto prenasledovali komunisti. Ako si to dať dokopy s cirkevnými hodnostármi, ktorí nedokážu zaujať jednoznačný postoj - k násilným režimom ani k vlastným chybám? Príklady, že sa to dá, pritom existujú, povedzme prípad otca Wielgusa v susednom Poľsku.

Katolícka cirkev si na rozdiel od politickej strany nemusí potpíeť na imidž ani sa obávať o preferencie. V hre sú však iné hodnoty. Napríklad také svedomie.

Márius Kopešay, PRAVDA, 14.2.2007

## Vatikán Sokola nechce komentovať

Arcibiskup má stále dôveru biskupov. Myslia si, že k novým informáciám sa môže vyjadriť len on. Nuncius na Slovensku odmieta Sokolovu spoluprácu s ŠtB komentovať. Hovorca biskupov povedal, že nekomentoval ani prípad varšavského arcibiskupa. Sokol sa stále zotavuje. Slovenskí biskupi odmietajú, že by pred novými dokumentmi o spolupráci arcibiskupa Jána Sokola s komunistickou tajnou službou strkali hlavu do piesku. Generálny sekretár KBS Marián Chovanec po zasadnutí konferencie povedal, že treba počkať na vyjadrenie Sokola.

„Neviem, v čom by to bolo strkanie hlavy do piesku. Arcibiskup Sokol je svojprávny a môže sa k tomu najkompetentnejšie vyjadriť.“ Až potom môžu podľa Chovanca komentovať situáciu biskupi.

Sokol je práceneschopný, podľa agentúry ČTK sa podrobil operácii bedrového kĺbu vo Viedni. Zotavovať sa môže vraj ešte niekoľko týždňov.

### O dôveryhodnosť sa neboja

O preložení alebo odvolaní biskupov rozhoduje Vatikán. Nunciatura záležitosť nechce komentovať. Podľa hovorca KBS Jozefa Kováčika nekomentovala ani prípad varšavského arcibiskupa, ktorý sa vzdal funkcie.

„Povedať, že teraz je na ťahu Vatikán, by znamenalo poprieť prezumpciu nevinu. Vtedy by Vatikán musel niečo riešiť, keby sa biskup previnil. A k tomu my nezaujímame stanovisko,“ povedal Chovanec.

O dôveryhodnosť cirkvi sa Chovanec neobáva. „To, že pán arcibiskup má zápis, nie je otázka dneška, ale niekoľkých rokov. A vidíte, s pánom biskupom sme veľmi dobre spolupracovali.“ Biskupi by vraj chceli, aby sa medzi nich čo najskôr zdravý vrátil.

Na tlačovej besede nebol predseda KBS František Tondra, k Sokolovi sa odmietli vyjadriť aj biskup Rudolf Baláž alebo arcibiskup Alojz Tkáč. „Na to sú tu iní,“ povedal Baláž. Tondra v sobotu povedal, že je to otázka Sokolovho svedomia a tiež si myslí, že platí prezumpcia nevinu.

„Vatikán po šestnástich rokoch od pádu komunizmu nijako nevyjadril svoje snahy o vyrovnanie sa s minulosťou,“ hovorí Miroslav Lehký z Ústavu pamäti národa. Podľa neho aj preto, že dlho nemal možnosť nahliadnuť do dokumentov. Myslí si, že kato-

licka cirkev by mala chcieť vedieť, čo pre ňu totalitný režim znamenal.

### Závažné dokumenty

Lehký o nových dokumentoch o Sokolovi povedal, že fakty v nich nemožno bagatelizovať. „Bola to tajná služba a musela pracovať precízne, dôsledne, systematicky. Neboli možné nejaké svojvoľné excesy. Nevylučujú sa, ale ako princíp práce tajnej služby neboli možné, lebo by to znamenalo dekonšpiráciu a bolo by to proti jej zmyslu.“

Myslí si, že materiál je závažný a malo by vzniknúť akési grémium z arcibiskupa, katolíckej cirkvi, odborníkov alebo historikov, ktoré by vec objektívne posúdilo.

Z morálneho hľadiska vidí problém už v samom dialógu s eštablami. „V osemdesiatych rokoch sme vedeli, že jediný spôsob, ako ísť ďalej, je nespolupracovať, nerozprávať sa. Oni si to potom vyhodnocovali ako neochotu. Buď vám dali pokoj alebo prikočili k určitým represiam. To nebol dialóg.“

Sokol nové dokumenty, podľa ktorých informoval ŠtB o oficiálnych záležitostiach cirkvi, ale aj emigrantovi, ktorého stretol v Taliansku, nekomentuje. Tajomník jeho úradu povedal, že potrvá pár dní, kým ich analyzujú.

Mikuláš Jesenský, Monika Žemlová

SME, 14.2.2007

## Slovenskí biskupi čakajú na Sokolovo vysvetlenie

BRATISLAVA, PREŠOV (iČ, jc) - Arcibiskup Ján Sokol má stále našu dôveru, k najnovším dokumentom o jeho údajnej spolupráci s ŠtB sa môže kompetentne vyjadriť iba on sám. Také je stanovisko Konferencie biskupov Slovenska, ktorá zasadala v Prešove. Arcibiskup je po operácii v domácom liečení a tajomník jeho trnavského úradu oznámil, že dokumenty ešte len analyzujú.

Sokol mal v rokoch 1987 a 1988 informovať ŠtB o tom, kedy bude vysvätený za arcibiskupa, o kandidátoch na menovanie za biskupov, o svojej ceste do Vatikánu, ale aj o stretnutí so slovenským emigrantom v Taliansku. Vyplýva to z materiálov, ktoré sa našli v archíve českého ministerstva vnútra a v utorok ich zverejnil denník Sme.

Generálny sekretár konferencie biskupov Marián Chovanec si nemyslí, že na ťahu je teraz Vatikán, ktorý ako jediný môže Sokola odvolať. „Platí prezumpcia nevinu,“ podčiarkol Chovanec a dodal, že slovenskí biskupi otázku spolupráce duchovných s ŠtB uzavreli už vo februári roku 2005. „Ak ani nevedia, ako sa do evidencie ŠtB dostali, dokonca výslovne tvrdia, že ju nepodpísali a že nikoho neudávali a nijaké výhody nemali, treba im veriť,“ uvádza sa v stanovisku biskupov pred dvoch rokov.

Akúkoľvek spoluprácu s ŠtB Sokol vždy popieral. Naposledy pred mesiacom, keď arcibiskupský úrad zverejnil dokumenty svedčiace o tom,

že ŠtB považovala Sokola za reakčného kňaza. Cirkevný historik Jozef Hal'ko na základe toho spochybnil tézu o Sokolovej vedomej spolupráci. K novozverejneným dokumentom opačného obsahu však včera odmietol zaujať stanovisko.

Podľa známeho františkánskeho kňaza Jána Krstiteľa Balázsa z Bratislavy, ktorý pre svoje liberálnejšie názory už tri roky nemôže vykonávať pastoračnú činnosť, sa zverejnené dokumenty nedajú obísť mlčaním. „Dotvárajú mozaiku príbehu a svedčia o tom, že zrejme nešlo len o zdrap papiera, veď sú tam už konkrétne mená a udania,“ upozornil Balázs. Nedávny príklad poľského arcibiskupa Stanislava Wielgusa, ktorý priznal spoluprácu s bývalou tajnou službou a vzdal sa úradu, považuje Balázs za nasledovaniahodný. „Wielgus ukázal, že si zachoval osobnosť, podobné odkrytie pravdy a priznanie si viny má očistnú silu, my sa však toho bojíme,“ dodal kňaz.

Tajomník arcibiskupského úradu Tibor Hajdu včera prisľúbil, že sa k dokumentom vyjadria, len čo ich preštudujú. Zdržanlivo na ne zareagoval Ústav pamäti národa v Bratislave. „Ide o dokumenty, ktoré neboli v našom ústave, preto je predčasné ich hodnotiť,“ skonštatoval hovorca Michal Dzurjanin.

„Platí prezumpcia nevinu Marián Chovanec, Generálny sekretár konferencie biskupov. PRAVDA, 14.2.2007

## Bumerang lustrácie

Stále síce nevedno, či je to naozaj pravda pravdúca, čo začína vyliezať z archívov ŠtB a ani nevieme, aké mal vtedy ozajstné pohánky biskup Ján Sokol počas jeho „love story“ s ŠtB. Ale iná pravda je však do očí bijúca - najmä katolícka cirkev a predovšetkým v Poľsku a na Slovensku je v ťažkej morálnej kríze. Obidva episkopáty strácajú pôdu pod nohami, poľské semináre sa vyľudňujú, slovenskí seminaristi sa radšej nedajú vysvätiť za kňazov, ako by mali slúžiť pod hierarchiami s nejasnou minulosťou. Radoví veriaci sú v menšom či väčšom šoku a rozmanité kresťanské i nekresťanské sekty takmer bezpráčne získavajú odpadlíkov Vatikánu i utečencov z prepevného evanjelického hradu...

Komunisti v Československu vyše štyridsať rokov účelovo robili z kňazov iba poslov temnôt a skom-

promitovaných posluhovačov Tisovho režimu. A tých, ktorí boli nepevní morálne, pochytili u nás do sietí Pacem in terris a v Poľsku do podobného kolaborantského spolku farárov Pax. No a ukazuje sa, že i v nemalej miere do pascí tajnej polície. Po roku 1989 sa karta obrátila, a nastalo veľké lustrovanie komunistov a ich nohsledov.

Zdalo sa, že účty sú vyrovnané, ale tak na slovenský, holubičí spôsob. Lenže väčšina komunistických veľrýb i menších potentátov pokojne preplávala do oceánu kapitalistického biznisu a politickej plurality, ale aj väčšina kňazov zostala na svojich miestach.

Avšak po vychladnutí lustračných ražňov ukutých VPN a KDH, prichádza rad na samotnú katolícku cirkev. A pravicové konzervatívne politické strany (u nás i za Tatrami) nadviazané na Desatoro sú hna-

né do komplikovanej pozície - už nebudú môcť poukazovať iba na komunistov a eštabákov ako archetypy zla totality.

Kauza arcibiskupa Wielgusa je predzvesťou radikálnych krokov aj pod Tatrami. Lebo v dnešných časoch nedáva už sutana či rehoľnícky habit automaticky aureolu morálnej autority.

Smeruje to k jedinému možnému: k sebalustrácii episkopátu, tak ako sa k tomu zaviazali poľskí biskupi, a k jeho následnej razantnej obmene. Treba dať priestor mladým a neskompromitovaným kňazom, aby sa už nemuseli zaoberať politikou, lustráciami, ale aby sa venovali iba tomu, na čo sú predurčení - a tým je „špecializácia na stretnutia človeka s Bohom“ (Benedikt XVI).

**PETER TURČÍK,**  
editor Názorov a analýz,  
HN, 14.2.2007

## Slováci v komande? Odpovie archív

BRATISLAVA - Už onedlho sa možno dozvieme, či v supertajnom vojenskom komande, ktoré pred rokom 1989 bolo špeciálne cvičené na únosy a likvidáciu, boli aj Slováci. Na Slovensko totiž smeruje z Českej republiky viac ako 60-tisíc zväzkov vojenskej kontrarozvedky. „Ešte tento týždeň bude stretnutie šéfov vojenských tajných služieb, ktorí podpíšu vykonávací protokol, čo je vlastne scenár, podľa ktorého sa pôjde ďalej,“ povedal pre HN hovorca českej vojenskej spravodajskej služby Ladislav Šticha.

Či súčasťou komanda boli aj slovenskí špecialisti, to česká vojenská tajná služba v tejto chvíli nevie. Ak však Slováci v komande pôsobili, Šticha nevidí dôvod, aby to v archíve vojenskej kontrarozvedky, ktorý sa „prestahuje“ do SR, nebolo spomenuté. Historik Ján Pešek zo Slovenskej akadémie vied je však skeptický. „Veľmi by ma prekvapilo, keby česká strana vyseletovala a poslala nám materiály, ktoré sa týkajú účasti Slová-

kov v tajnej jednotke.“ V českých archívoch sú stále aj „nevojenské“ materiály bývalej Štátnej bezpečnosti, ktoré sa týkajú slovenských občanov. Potvrďuje to aj medializovaný prípad arcibiskupa Jána Sokola, ktorého zväzok objavili v týchto dňoch v Českej republike. „Sú tu skôr informačné výstupy z akcií ŠtB vo fondoch centrálnych správ ŠtB,“ spresnil riaditeľ archívu českého ministerstva vnútra Pavel Žáček.

O týchto zväzkoch vie aj slovenský Ústav pamäti národa. „Z registrov vieme, že zväzky sú aj v Českej republike. Určite by tam mali byť výročné správy, ktoré sa posielali z krajských správ do centrál. Tam sú vyhodnotenia práce tej-ktorej zložky alebo informácie o veľkých akciách,“ hovorí Marián Gula z ústavu. Tvrdí, že informácie týkajúce sa Slovenska alebo Slovákov môžu byť aj v iných postkomunistických krajinách - v Nemecku či Poľsku, kde napríklad tajne svätili našich kňazov.

Ak sa v pražskom archíve ŠtB

objaví zmienka o Slovákoch, naša strana sa k nim vie dostať - umožňuje to medzivládna zmluva platná do roku 2012. „Naposlady sme archívne dokumenty o činnosti Štátnej bezpečnosti prevzali z Česka na jeseň minulého roka,“ uviedla Alena Koišová z tlačového odboru Ministerstva vnútra SR. ama, pz

### MALÉ DEJINY JEDNÉHO KOMANDA

- V archívoch českej vojenskej kontrarozvedky len nedávno našli supertajné zväzky, ktoré dokazujú existenciu asi 100-člennej skupiny zvláštneho určenia. Jednotka bola špeciálne vycvičená a pripravovala sa na vysadenie do vtedajšej Nemeckej republiky.

- Jej úlohou malo byť zajať alebo zlikvidovať politikov, ekonómov a vojakov, obsadiť významné objekty (napr. americké raketové silá s jadrovými hlavicami, rozhlasové vysielacie, radarové stanice, elektrárne).

- O tajnej jednotke nie sú žiadne záznamy v centrálnych registroch ŠtB.

HN, 14.2.2007

## Prípady spolupráce arcibiskupa Jána Sokola so Štátnou bezpečnosťou

MODERÁTOR: Jana Holéciová

HOSTIA: Jan Pešek, Historický ústav SAV

Denník SME zverejnil nové dokumenty k prípadu spolupráce arcibiskupa Jána Sokola so Štátnou bezpečnosťou. Podľa materiálov archívu českého ministerstva vnútra mal Ján Sokol informovať Štátnu bezpečnosť o svojej návšteve Vatikánu. Zaujímal sa o postavenie biskupa Jána Chryzostoma Korca, ktorý v tom čase pôsobil v tajnej cirkvi. Arcibiskup zatiaľ nové informácie odmietol komentovať.

Podľa nových dokumentov z rokov 1987 a 1988 mal Ján Sokol informovať Štátnu bezpečnosť aj o audiencii u pápeža Jána Pavla II. Pápež sa podľa záznamu zaujímal o život veriacich vo vtedajšom Československu. Podľa dokumentu bolo vidieť, že je informovaný pravdivo. V nových materiáloch, ktoré sú z archívu českého ministerstva vnútra je aj záznam, že biskup Sokol sa v Ríme zaujímal o postavenie tajného biskupa Jána Chryzostoma Korca. Sú tam tiež informácie o jeho bývalom kaplánovi, ktorý emigroval do Talianska, kde sa s ním Sokol stretol. Sokol mal informovať štátne úrady aj o nomináciách na biskupov či o oficiálnych záležitostiach cirkvi. V dokumentoch vystupuje pod krycím menom „prameň špiritual“. Sú vo forme takzvaných denných situačných správ. Tie reagovali na konkrétne udalosti.

Natočené:

*Pavel Žáček, Odbor archívu MV ČR:* „Nějaká schůzka proběhla, že nějaké informace byly ze strany tajného spolupracovníka předány.“

\*\*\*\*\*

V materiáloch sa uvádza, že správy pochádzajú z prevereného prameňa.

Natočené:

*Pavel Žáček, Odbor archívu MV ČR:* „Když to byl pramen prověřený, tak to znamená, že už nějakou zkušenost s ním měli.“

\*\*\*\*\*

Biskupská konferencia sa uzniesla, že objasnenie problému je teraz na samotnom arcibiskupovi.

Natočené:

*Rudolf Baláž, banskobystrický biskup:* „Sme dali jasné stanovisko, tak treba čítať.“

\*\*\*\*\*

Česká strana nevidí dôvod prečo by nové materiály neboli dôveryhodné.

Natočené:

*Pavel Žáček, Odbor archívu MV ČR:* „To třeba bylo posílané dálnopisem, takže byly zkracovány, ale to je asi tak jediné zkraslení.“

\*\*\*\*\*

K novým zisteniam sa nechce vyjadrovať ani kardinál Korec, ktorý sa v dokumentoch spomína. Podľa našich informácií prehovorí až po arcibiskupovi Sokolovi.

O čom svedčia nové dokumenty z archívu českého ministerstva vnútra odpovie Jan Pešek z Historického ústavu Slovenskej akadémie vied. Vitajte. Pán Pešek, skúste porovnať na úvod v čom vidíte to nové, ten zásadný, možnože zásadný podľa vášho názoru posun oproti tým informáciám, ktoré už médiá priniesli ohľadom Jána Sokola a jeho novej spolupráce s ŠtB?

*Jan Pešek, Historický ústav SAV:*

„No tie materiály, ktoré publikoval denník SME sú zaujímavé, ale podľa môjho názoru nejaké zásadné nové pohľady neprinášajú predovšetkým z toho dôvodu, že sú z roku 87 - 88 a ten najhorúcejší rok, ten rok 89 praste medzi týmito materiálmi nie je, kedy sa teda Ján Sokol mal stať tým agentom.“

Podľa týchto nových dokumentov z roku 87 a 88 mal Ján Sokol informovať Štátnu bezpečnosť aj o audiencii u pápeža Jána Pavla II. a aj o kandidátoch na biskupov. Podľa vášho názoru do akej miery mohli tieto informácie zavážiť a byť v prospech a poslúžiť členom Štátnej bezpečnosti?

*Jan Pešek, Historický ústav SAV:*

„Ja by som to povedal asi tak, že každý cirkevný hodnostár až po toho najvyššieho bol priam nútený, musel sa stretávať so zástupcami štátnych orgánov a pritom ani nemusel vedieť, že ide o príslušníkov ŠtB, respektíve ani sa na to nemuseli pýtať príslušníci ŠtB, to mohli byť ľudia z iných inštitúcií a túto informáciu, ktorú získali, potom poskytnúť ŠtB. Alebo aj keď to boli príslušníci ŠtB, tak sa nemuseli tak predstavovať, ale povedali, že sú z Cirkevného úradu z Bratislavy alebo z federálu v Prahe alebo že sú pracovníci KNV alebo ONV a praste vec bola tak, že on sa

nemohol vyhýbať tým rozhovorom, on sa musel s nimi zhovárať, pretože keby to neurobil, tak skončí, mu odoberú štátny súhlas. A určite musel zvažovať čo povie a čo nepovie. Ja keď som sa zamýšľal nad tými dokumentmi, ktoré boli uverejnené, tak osobne si myslím, že to neboli až také veci, ktoré by pre tie štátne orgány a pre tú Štátnu bezpečnosť boli až tak zásadne nové, pretože prebiehali rozhovory československo-vatikánske, praste chodili sem ľudia z Vatikánu, stretávali sa už oficiálne alebo na súkromných rozhovoroch, aj praste s pracovníkmi Cirkevného úradu. Tie otázky kandidátov na biskupov, to sa bežne komunikovalo. Takže a ak praste povedal o tom, že sa stretol vo Vatikáne s tým emigrantom, tak zase je treba zvážiť keď praste pred Sokolom stála otázka, no niečo musím povedať.“

Skúsme možnože ísť na to aj z toho druhého pohľadu, ak by predsa náhodou sa potvrdilo, že Ján Sokol mohol podávať obzvlášť citlivé informácie o tých ľuďoch, s ktorými sa stretával jednak vo Vatikáne alebo aj na Slovensku, v bývalom teda Československu, čo by to mohlo pre tú Štátnu bezpečnosť znamenať?

*Jan Pešek, Historický ústav SAV:*

„Pozrite, Štátna bezpečnosť pracovala tak, že skladala mozaiku, jednotlivé čriečky, puzzle, dávali si to dohromady, konfrontovala to s informáciami z iných zdrojov a z ktorých vychádzal jednak určitý relatívne ucelený obraz tej skutočnosti a naviac ešte svojim spôsobom si overovala či ten, s ktorým sa kontaktuje či už oficiálne alebo neoficiálne hovorí pravdu, či nezavádza.“

Telefonické linky nás teraz spájajú s Trnavou, kde je pripravený Tibor Hajdu, tajomník arcibiskupského úradu. Dobrý večer.

Z Trnavy telefonuje:

*Tibor Hajdu, tajomník arcibiskupského úradu:* „Dobrý večer.“

Pán Hajdu, vy ste sa už vyjadрили, že máte k dispozícii dokumenty z českého archívu, ktoré budete aj posudzovať. Ako na ne zareagovala arcibiskup Sokol?

Tibor Hajdu, tajomník arcibiskupského úradu: „Ako sme už vyhlásili, pán arcibiskup tieto dokumenty pozná a skutočnosti, ktoré sa v týchto

dokumentoch nachádzajú, v súčasnosti analyzujeme.“

Bol prekvapený z toho, že tieto dokumenty sa medializovali alebo ako sa k tomu postavil?

Tibor Hajdu, tajomník arcibiskupského úradu: „Pán arcibiskup tieto dokumenty pozná, jednoducho to je skutočnosť a to čo obsahujú, obsahujú stránku týchto dokumentov v súčasnosti analyzujeme.“

Kedy sa postaví pred verejnosť a médiá a prehovorí? Naznačil už o nejakom bližšom dátume? Dnes ste teda spomínali pre médiá, že ešte zatiaľ otvorenejšie o tom nehovoril. Predsa len dnes už teda je večer, 21.30, pokročil tento názor jeho ďalej?

Tibor Hajdu, tajomník arcibiskupského úradu: „Zdravotný stav pána arcibiskupa mu ešte nedovoľuje, aby splnil to čo sľúbil, že sa postaví pred médiá.“

Ďakujem, pekný večer do Trnavy.

Tibor Hajdu, tajomník arcibiskupského úradu: „Pekný večer.“

\*\*\*\*\*

Arcibiskup Sokol doteraz vždy odmietal, že by úmyselne spolupracoval s ŠtB. Po týchto najnovších odhaleniach nie je toto jeho tvrdenie teraz už absolútne nedôveryhodné? Vedel by on ešte nejakým legálnym spôsobom spochybníť pravosť týchto dokumentov, týchto materiálov?

Jan Pešek, Historický ústav SAV: „Pozrite, rozhodujúce bude keď sa objavia dokumenty, ktoré ho usvedčujú z toho, že bol agentom. Ja nevidím iný dôkaz, pretože to čo sa doposiaľ uvádzalo, sú informácie, ktoré sice pochádzajú od neho, ale on nemusel vedieť, že hovorí s pracovníkom Štátnej bezpečnosti alebo s človekom, ktorý Štátnej bezpečnosti donášal. Podľa môjho názoru to, čo sa v tých dokumentoch objavilo, je na úrovni takmer bežnej komunikácie, ktorá prebiehala medzi zástupcami štátnej správy a cirkevnými funkcionármi. Z toho čo sa objavilo nič podľa môjho názoru nedosvedčuje akýsi iniciatívny alebo aktívny prístup arcibiskupa Sokola, pretože bol bežný spôsob, že buď si ho predvolali na ten ktorý úrad alebo za ním prišli a on s nimi musel komunikovať.“

Hovoríte o bežnom spôsobe. Je podľa vášho názoru bežný spôsob aj to, že prezradil kandidátov na arcibiskupa, na biskupa?

Jan Pešek, Historický ústav SAV: „No ja som už hovoril o tom, že prebiehali československo-vatikánske rokovania, kde sa stávala vec tak, jeden návrh dal Vatikán, československá strana oponuje, tých ktorých označí za neprijateľných, navrhne svojich kandidátov, tí zas označí za neprijateľných Vatikán, takže podľa môjho názoru to nie je prezradenie nejakého cirkevného tajomstva, pretože tie mená, ktoré sa spomínali, tie sa objavovali ako možní kandidáti už pred, ale aj po tých rokovaníach. A niektorí sa skutočne potom aj stali biskupmi a československá strana vedela, že proste tu prebiehajú určité kanonické šetrenia a že z diecéz idú návrhy do Vatikánu a Vatikán ich potom oficiálne predkladá.“

Opäť ideme teraz telefonovať. Počuje nás teraz aj Jozef Kováčik z Konferencie biskupov Slovenska.

Telefonuje:

Jozef Kováčik, Konferencia biskupov Slovenska: „Dobrý večer.“

Dobrý večer. Tri nové dokumenty z českého archívu opäť zamiešali karty v neprospech arcibiskupa Sokola. Zareagoval nejakým spôsobom na najnovšie zistenia už aj vatikánsky zástupca na Slovensku? Máte o tom konkrétnejšie informácie?

Jozef Kováčik, Konferencia biskupov Slovenska: „Vatikánsky zástupca, teda apoštolský nuncius sa nevyjadruje oficiálne k takýmto veciam. Je diplomatom a práve preto naozaj nie je namieste aby teraz podával nejaké vyhlásenie priamo.“

Presne dnes zriadili biskupi takzvanú historickú radu, ktorá sa má zaoberať cirkevno-historickými súvislosťami. Bude táto rada skúmať aj vzťah cirkevných predstaviteľov a Štátnej bezpečnosti?

Jozef Kováčik, Konferencia biskupov Slovenska: „Táto rada bola založená práve preto, lebo tu prebiehali 40 rokov absolútne dezinformácie v oblasti dejín a aj katolícka cirkev potrebuje mať jasno v určitých otázkach. To znamená, chce mať jasno v otázkach tak dávno minulých, ako aj bližšej doby, ktorú sme prežívali, takže samozrejme, že aj táto doba bude predmetom skúmania tejto komisie.“

Prečo sa možnože biskupi momentálne nechceli vyjadrovať a okomentovať túto situáciu ohľadom zverejnenia nových dokumentov z českého

archívu ministerstva vnútra, ako sme aj počuli v príspevku?

Jozef Kováčik, Konferencia biskupov Slovenska: „Biskupi sa práve naopak veľmi jednoznačne vyjadrili a to vyjadrenie smerovalo práve k tomu, že nemôžu sa vyjadriť o niekom, kto nie je súčasťou Konferencie biskupov Slovenska alebo jej rokovaní, ktoré prebiehali. Teda pán arcibiskup sa nezúčastnil zo zdravotných dôvodov a práve preto nemali možnosť si vypočuť jeho obranu alebo jeho reakciu na tieto dokumenty, takže akékoľvek vyjadrenie zo strany Konferencie biskupov Slovenska by bolo predčasné a absolútne nezodpovedné.“

Pán Kováčik, ďakujem za toto vyjadrenie. Pekný večer aj vám.

Jozef Kováčik, Konferencia biskupov Slovenska: „Pekný večer.“

\*\*\*\*\*

Pán Pešek, čo možno z vášho pohľadu teraz sa dá očakávať? Môžu tieto nové fakty, novo zverejnené materiály z českého archívu nejakým zásadným spôsobom rozkývať arcibiskupskou stoličkou alebo nie?

Jan Pešek, Historický ústav SAV: „No táto situácia prináša novú v tom, že sa potvrdili slová kolegov z pražského ÚDVZK i z bratislavského ÚPN o tom, že aj keď zväzok agenta bol skartovaný, tak materiály, ktoré v ňom boli obsiahnuté, sa vyrábali duplikátom, neboli len v jednom origináli. A pri práci bádateľov na týchto materiáloch sa predmetné dokumenty objavujú. A to, že sa objavili tie dokumenty z roku 87 - 88, potvrdzujú tú pravdivosť a naplňujú nás určitým optimizmom, že keď sa bude časť bádateľov ďalej rozvíjať, tak že s najväčšou pravdepodobnosťou sa objavia aj materiály, ktoré sa vzťahujú k pánovi Sokolovi aj z roku 89, z toho najzložitejšieho obdobia, kedy sa mal stať agentom. Takže ja si myslím, že aj toto akési memento, ktoré sa tu objavuje, sa určite premietne do mysli pána arcibiskupa a bude zvažovať ako ďalej.“

#### Štátna bezpečnosť a Ján Sokol:

1963 - ŠtB zakladá tzv. signálny zväzok

1972 - kandidát tajnej spolupráce

1989 - agent ŠtB

Samozrejme na to si všetci počkáme. Ďakujem za tieto analýzy, pekný večer.

STV2, 21:30, 13.2.2007

## Kňaz Prachar: Nie je hanba odstúpiť

Niektorí katolícki kňazi si myslia, že arcibiskup Ján Sokol by mal zo svojej funkcie odísť.

Kňaz Marián Prachar, o ktorom sa arcibiskup Ján Sokol tiež zhováral s ŠtB, povedal, že vzhľadom na 40 rokov, keď tu bol komunistický režim, je normálne, že niektorí ľudia eštebákom poskytovali informácie.

„Podľa mňa to nie je veľká hanba, keď sa k tomu niekto prizná a povie, že to robil zo slabosti alebo iných dôvodov.“ Podľa neho by sa Sokolovi nič nestalo, keby nemal najvyššiu funkciu a bol len biskupom. „Bol by to len hrdinský príklad pre občiansku spoločnosť.“

Prenasledovali aj Jána Krstiteľa Balázsa, ktorý nemohol dokončiť vysokú školu. „Tvrdenie tých, čo sa stretávali s eštebákmi, že šlo o bezvýznamné veci a nikomu neublížili, je mýtus a lož. Svojou ochotou k spolupráci, hoc aj v zdanlivo nedôležitých veciach a diskutovaním s nimi, pomáhali udržiavať systém, ktorý ubližoval mnohým a šliapal po ľudských právach.“

Balázs povedal, že veľkosť človeka spočíva aj v tom, že v kritickej chvíli vie úprimne vyrozprávať svoj príbeh a poprosiť o odpustenie.

„Najnovšie dokumenty dotvárajú mozaiku príbehu a potvrdzujú, že doterajšie útržky neboli len obyčajné zdrapy papiera. Wielgusov príklad, jeho spôsob vystúpenia v katedrále, vojde do dejín ako silný moment a ako výzva a zrkadlo pre iných.“

Kňaz Karol Moravčík, ktorý tiež ponuku eštebákov na rozhovor odmietol, povedal, že nové dokumenty neprinášajú nové informácie. „Bolo verejne známe, že človek v jeho postavení sa pravidelne stretáva s predstaviteľmi štátu, komunistickej strany a ŠtB. My sami sme neboli ochotní sa toho zúčastňovať.“

Dúfa, že Sokol to robil preto, aby niečo urobil pre cirkev a nie pre budovanie svojej kariéry. Čakal by, že o tom podá pravdivé svedectvo.

Myslí si, že cirkevní historici by mali spolupracovať s ÚPN na objasnení celej záležitosti. „Najvyšší reprezentanti cirkvi nemôžu zostať len pri zdôrazňovaní, že majú právo na prezumpciu nevinu. Na ľudí v ich postavení sú kladené určité nároky,“ dodal Moravčík.

Kňaz Pavol Flajžík si biskupský úrad váži na sto percent. „Kto je bez chyby, nech hodí kameňom.“ Treba podľa neho

nechať na arcibiskupovi, kým a či sa k novým veciam vyjadrí.

Dokumenty, ktoré boli doteraz v českých archívoch ministerstva

vnútra ukazujú, že Sokol ŠtB informoval o oficiálnych záležitostiach cirkvi, ako aj o emigrantoch.

SME, 15.2.2007

## Svätec alebo karierista?

Škandál okolo arcibiskupa Sokola, ktorý vyvolali nové dokumenty odhaľujúce jeho spoluprácu s ŠtB, neutícha. O osobe tohto muža, ktorý pred niekoľkými týždňami verejne velebil aj Tisov slovenský štát, sa hovorí pomaly viac ako o politikoch.

Arcibiskup Sokol mal vždy slabosť pre mocných.

Poslúchal komunistov, demokratickej vlády a neváhal ani s vyjadrením sympatií k Tisovi.

S nikým si to nechcel rozhádať, ukazoval sa pred kamerami aj s pápežom.

V 1989 ho zaevidovali ako agenta komunistickej ŠtB.

Jeho spôsoby zachytávajú aj záznamy kňazov, ktorí s ním absolvovali diskusie či stretnutia.

„Na uliciach krvácajú ľudia a my tu sedíme v takejto historickej chvíli bez toho, aby sme zaujali stanovisko,“ vyčítal Sokolovi 20. novembra 1989 našťvaný kňaz Anton Srholec. Nežná revolúcia sa už naplno rozbiehala, no arcibiskup Sokol sa tváril, že problém neexistuje. O jeho správaní vypovedajú zápisky farára Karola Moravčíka, ktoré objavil historik Ján Šimulčík. Sokol si totiž do svojho úradu vtedy pozval 50 kňazov, aby diskutovali o problémoch katechizácie.

V štáte to však už vrelo, a tak kňazi túžili hovoriť o zmenách v spoločnosti. Sokol však ich námietky zmietol zo stola. „Anton Srholec znova pripomenul, že v Bratislave už vrie voda pod kotlom a my nie sme pri tom. . . že to raz bude historická hanba. Otec arcibiskup ho osobne začal spochybňovať ako kňaza a svedka. . .“, uvádza sa ďalej v zápise Moravčíka.

Sokol bol kandidátom tajnej spolupráce už od roku 1972, no ŠtB ho zároveň dlhé roky evidovala ako nepriateľskú osobu.

Agentom sa stal až roku 1989, keď ho vymenovali za arcibiskupa. Aj podľa odborníkov s nimi musel

byť zadobre. „Keď sa stanovovalo, kto bude arcibiskupom, muselo to byť výhodné pre obe strany. Musel byť ústretový voči štátnej moci. On sa tomu podvolil.“

Že s ŠtB spolupracoval vedome, je úplne jasné, „myslí si historička Katarína Zavacká.“

### Rozhovor s Janom Peškom, historikom SAV

*Mali kňazi možnosť spoluprácu s ŠtB odmietnuť?*

V každej spoločnosti sa niekto vzoprie a niekto podľahne.

Dá sa už hodnotiť, do akej miery spolupracoval arcibiskup Sokol?

To nikto nemôže so stopercentnou istotou povedať. Dôležité materiály boli skartované. Potvrdzuje sa však, že sa pravda môže postupne objavovať z dokumentov iných prípadov.

*A dokumenty, ktoré sa objavili najnovšie?*

Sprevádza ich veľká medializácia, ale v skutočnosti neprinesli takmer nič nové. Sú z obdobia, keď ešte nebol evidovaný ako agent. Vôbec nevypovedajú o tom, že iniciatívne spolupracoval. Komunikovať s príslušníkmi ŠtB musel každý, aj kňazi, inak by mohli prísť aj o štátny súhlas.

Dokonca ani nemusel vedieť, že ide o eštebákov.

*Nie je strata jeho spisu nepriamym dôkazom, že s ŠtB spolupracoval?*

Strata jeho spisu o niečom vypovedá. Sú to indicie, ktorých je viac, nie však dôkazy.

Nešťastné pre neho bolo i tvrdenie, že podpísal nejaký papierik, že nebude porušovať zákony. To kňazi nepodpisovali, no podpisovala sa spolupráca s ŠtB.

*Bol po dlhá vás aktívnym agentom?*

To sa naozaj nedá povedať a je to veľmi zložitá. Môže byť agentom iba na papieri a dokonca môže byť aj aktívnym agentom a pritom nikomu neublížiť. **Plus jeden deň, 15.2.2007**

## Kto púšťa príšery z reťaze?

Nie je podstatné, že v roku 1939 vznikol slovenský štát. Podstatné je, čomu sa upísal, aby si zachoval svoju samostatnosť. Náš omyl sa mnohým nepriznáva ľahko, ale je to nutné.

Po slovenských uliciach občas poskakujú zvláštne deti. Na jednej strane v smiešnych uniformách a na druhej strane zahalení so šatkami na tvárach. Ich konflikt vyvoláva stále jedna a tá istá otázka: problém charakteru slovenského (vojnového) štátu za 2. svetovej vojny. Pre niekoho splnil, ako prvý slovenský štát, svoju grandióznu úlohu, a je na čo byť hrdý. Pre druhých je symbolom krádeže, utrpenia a v neposlednom rade symbolom osudu takmer 70-tisíc občanov tohto štátu, ktorí boli vyvezení, aby sa už nikdy viac nevrátili.

Je príznačné, že línia problému vedie cez hlavnú postavu tejto epochy - doktora Jozefa Tisa. Takže, kto mobilizuje tieto deti? Kto púšťa príšery z reťaze?

Nedávno rozbúrili naše provinciálne končiny výrok arcibiskupa o blahobyte, ktorý vraj zažil za slovenského štátu. Automaticky po otvorení tejto Pandorinej skrinky vzlietli na svetlo sveta znova a znova opakované argumenty za a proti Jozefovi Tisovi. Hlboká rozpoltenosť slovenskej spoločnosti, ktorá však svojím spôsobom nedáva zmysel - veď aký to blahobyť za cenu toľkého utrpenia - sa objavuje ako nezahojená rana.

Esencia výrokov „hrdých“ môže znieť: Tiso urobil kopu chýb, ale stále zostáva niečo, na čo možno byť hrdý. Zložitý jeho úrad a vcelku nepriaznivé a dynamické obdobie je využívané ako dôvod na ospravedlňovanie jeho krokov. Predsa len, hovorí sa, pod jeho taktovkou sa (konečne) sformovala vytúžená slovenská samostatnosť. A je logické, že sa niekto mal dobre -teda blahobyťne. Že sa prehliadajú vážne a jasné výroky tohto kňaza proti Židom a iným „podvratným“ elementom; že práve slovenský štát sa rozhodol zaplatiť nacistom za definitívne odvrátenie slovenských občanov do neznáma - je obchádzané s ľútosťivým pohľadom na bok a so sklonenou hlavou. V tomto prípade sa

nad prchavými udalosťami vznáša ušľachtilý a večný ideál vlastného štátu. Ako skrývaná, avšak jedovatá prísada tu však pôsobila aj tvrdá antižidovská propaganda.

Za slovenského štátu muselo byť (niekomu) určite blahobyťne. To, čo poznáme pod (konečne) vlastným a prvým vlastným štátom, bola obrovská krádež majetku iných ľudí. Ten, kto formuluje takýto výsledok, nemusí byť nutne menší „národovec“. Pretože tu nie je podstatné, že slovenský štát vznikol, ale ako naložil s jeho prvotným úspechom a zodpovednosťou. Podstatné je, aké sily zmobilizoval a čomu sa upísal, aby zachoval svoju samostatnosť. Pretože srdce vtedajšieho Slovenska pravdepodobne nebolo v jeho parlamente, ale v jeho ľudoch, ktorým svietili oči pri pohľade na nové byty, obchody, šaty a blahobyť, ktorý sa im nedostával a ktorý im nepatrilo.

Slováci neboli až takí rasisti a antisemiti, ale slobodne využili tieto motívy, aby si prilepšili. Bojím sa to vysloviť, ale zdá sa, že pre mnohých to bolo iba hra, ktorej ne-

rozumeli a v duchu ktorej udávali susedov za nové rádio. To, čo potom vyšlo najavo - veď z Osvieteniu ušli práve slovenskí rodáci - padlo ako hrozivá a ťažká päť na svedomie. A táto forma „omylu“ sa nepriznáva ľahko, ak vôbec.

Pre niekoho arcibiskupove výroky smerujú práve k tomuto. Rozumejú „blahobyťu“ a odmietajú leitmotív, ktorým bol dosiahnutý. A taktiež rozumejú „paktu s Faustom“ a upísanie slovenskej duše nacizmu. Ľudská vášeň pre to, aby sa človek mal lepšie, nebude pre istých ľudí argument na velenie mechanizmu, ktorý to umožnil. Nad všetkými „štátmi“ a „samostatnosťami“ pre niekoho stojí vážnejší imperatív „nepokradneš“, „nezabiješ“ -nespôsobíš smrť. Iste, zdá sa to naivné a detinské. Avšak na Slovensku sa stále nájdu tí, čo púšťajú príšery z reťaze. Ktorým vari vyhovuje, že deti v smiešnych uniformách odvážne kráčajú hrdou ulicami. A to už smiešne a detinské nie je.

Milan Hrabovský  
(doktorand na UK v Bratislave)  
SME, 16.2.2007

## Na Kalváriu stále nie sú peniaze

Projekt obnovy Kalvárie schválili pred piatimi rokmi, ostáva však naďalej v zdevastovanom stave.

Na obnovu Kalvárie nie sú peniaze a to ani na zakonzervovanie pamiatok a ich očistenie od náletovej zelene. Mestská časť Staré Mesto v rozpočte na tento rok s investíciou na Kalváriu neráta. „Budeme však hľadať, či nie je možnosť získať prostriedky z grantov Európskej únie,“ povedal Stanislav Jurikovič, hovorca Starého Mesta.

Napriek tomu, že projekt obnovy schválili pred piatimi rokmi, Kalvária je naďalej v zanedbanom stave. Projekt ráta so zakonzervovaním a prezentáciou základov pôvodných zastavení. Pozemok, na ktorom sa Kalvária nachádza, je síce v mestskej časti Staré Mesto, ale patrí rímskokatolíckej cirkvi.

V roku 2003 Staré Mesto a Asociácia priemyslu a ochrany prírody urobili kampaň na získanie sponzorských darov na jej obnovu. Získali však len

jeden dar 100-tisíc od tabakového koncernu. Peniaze použili na rekonštrukciu studne. Mestská časť dvakrát neuspela so žiadosťou o grant od Európskej únie.

Asociácia priemyslu a ochrany prírody v tejto súvislosti oslovila pred pár rokmi aj bratislavské farnosti, tie však na obnovu neprispeli.

Kalváriu posledné dve letá udržiavali dobrovoľníci, mladí brigádnicovia z medzinárodného tábora. Robili jednoduché stavebné práce a environmentálne úpravy. Takáto brigáda by podľa hovorca Starého Mesta Jurikoviča mala byť aj tento rok.

Mestská časť začína uvažovať aj o úspornejšej verzii projektu. Náklady na realizáciu jeho súčasnej podoby totiž predstavujú niekoľko desiatok miliónov korún. Najväčšia položka je pritom určená na výtvarné objekty zastavení krížovej cesty.

(japa)  
SME, 16.2.2007

## K registrácii cirkví

Registrácia cirkví a náboženských spoločností by mala byť prísnejšia.

Myslí si to vláda, ktorá včera podporila návrh poslancov Smeru-SD a ĽS-HZDS na zmenu zákona. Na registráciu by nestačilo 20 tisíc stúpenčov cirkví, ale 20 tisíc dospelých členov, potvrdených ich čestným vyhlásením. „Ústava garantuje základné slobody a ľudské práva a proces registrácie nijakým spôsobom neobmedzuje tieto slobody a práva, aj slobodu vierovyznania, zakladania náboženských spoločností, „ povedal minister kultúry Marek Maďarič, pod ktorého zákon spadá. Zdôraznil, že aj bez registrácie môžu v SR pôsobiť, nemajú však nárok na peniaze od štátu na platy a prevádzku, oslobodenie od miestnych daní, výnimky zo Zákonníka práce, právo zriadiť cirkevné školy, pôsobiť v armáde, zdravotníckych a sociálnych zariadeniach, na vstup do médií a na mlčanlivosť duchovných.

Na Slovensku je dnes 17 registrovaných cirkví a náboženských spoločností. Hlásia sa k nim 84 percent ľudí. Podmienky na registráciu sú jedny z najtvrdších v Európe, čo nám opakovanne vyčítala Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe a USA. **Šport, 15.2.2007**

## Mníšky tleskali kňazom

SARAJEVO - Asi stovka rímskokatolíckych kňazov vymenila tento týždeň sutany za dresy a treníčky, kadidlá za lopty a milosrdné sestry im z hľadiska tleskali.

V bosniackom hlavnom meste sa bojovalo na treťom európskom šampionáte klerikov.

Vo finále zdolalo Poľsko obhajcov prvenstva z Chorvátska, no najväčší potlesk za úsiel domácim farárom, ktorých pri semifináleovej prehre s Poľskom podporovala hala plná mníšok. Prvý ročník turnaja sa konal v roku 2005 v Chorvátsku a minulý rok hostilo ME Rakúsko. **ml**

**Nový čas, 16.2.2007**

## Ďalší Talian prosí o dovoľenie zomrieť

V Taliansku znovu ožila diskusia o práve na smrť. Tribunál na Sardínii zamietol žiadosť ťažko chorého Giovanni Nuvoliho o odpojenia od prístrojov.

Giovanni Nuvoli (53) trpí svalovou dystrofiou rovnako ako Piergiorgio Welby, ktorý zomrel v decembri vďaka eutanázii, ktorá rozvírila debatu v celej krajine.

Nuvoli je pripútaný na lôžko už šesť rokov a žiada o odpojenie respirátora, ktorý ho udržiava pri živote.

Sudca jeho žiadosť zamietol, lebo vraj nemôže nariadiť, aby lekár konal proti svojmu svedomiu.

Nuvoli bol trénerom a futbalovým rozhodcom, vážil 80 kilogramov. Teraz váži dvadsať. Odmieta to, čo označuje za terapeutickú tvrdohlavosť, pripúšťa však, že nechce nútiť

nijakého lekára, aby konal proti svojmu svedomiu.

„Rovnako ako Ján Pavol II. na sklonku života ani ja si už neželám zásahy lekárov, chcem len, aby som mohol v pokoji zomrieť,“ oznámil pomocou pohybu očných viečok, ktorými komunikuje s okolím.

Welbymu odpojil respirátor doma na jeho žiadosť anesteziológ.

Jeho túžba zomrieť vyvolala rovnako ako aj tá Nuvoliho búrlivú diskusiu medzi stúpenkami a odporcami eutanázie, ktorú ešte roznieť odmietnutie cirkvi dopriať zosnulému Welbymu katolícky pohreb.

Nuvoliho situáciu komplikuje fakt, že leží v štátnej nemocnici a nie doma. Preto je nemožný akýkoľvek zákrok lekára, ktorý nie je z nemocnice. **(čtk), SME, 15.2.2007**

## Sokola sa zastal aj ústavný sudca

Skupina občanov bráni arcibiskupa za jeho slová o Tisovi.

Na obranu slobody prejavu v súvislosti s výrokmi arcibiskupa Jána Sokola o blahobyte počas slovenského vojnového štátu sa postavila skupina občanov, angažujúcich sa v spoločenskom živote.

„So znepokojením sme zaregistrovali mediálne a skupinové útoky, ktoré rekriminovali občana SR za vyslovený názor opretý o osobnú skúsenosť. V demokratickej spoločnosti, v ktorej platí ústavne garantovaná sloboda prejavu, sú takéto

netolerantné útoky neprípustné a odsúdeniahodné,“ píše sa vo vyhlásení, pod ktoré sa v januári podpísali budúci sudca Ústavného súdu SR Peter Brňák, profesori a lekári Štefan Hrušovský, Peter Mílkvy, Juraj Májek a Karol Hornáček, filmový kritik Martin Hrivnák a ďalšia desiatka občanov. Sokol v televízii TA3 hovoril o blahobyte počas totalitného slovenského štátu a pochvalne sa vyjadril na adresu jeho prezidenta Jozefa Tisa. Jeho slová odsúdila židovská komunita a viaceré osobnosti. **tasr, HN, 16.2.2007**

## Slovensko tajomné a spirituálne

Lubo Stacho (1953) otvára 22. februára o 17.00 výstavu v Pálffyho paláci na Panskej 19. V koncepcii Richarda Gregora predstaví snímky z projektu Slovensko - tajomná a spirituálna krajina. Vníma ju ako miesto stretania sa východnej (byzantskej) a západnej židovsko-kresťanskej Európy. Ako miesto, kde dochádza k premiešaniu západného pragmatizmu s východnou spiritualitou a mystikou.

Stacho patrí medzi výrazné osobnosti slovenskej fotografie a jeho pôsobenie na našej umeleckej scéne je vš-

stranné. Posledných päť rokov pracuje na výskume fotografických diptychov. „Každá fotografia v diptychu nesie svoju správu, ale zároveň spojením dvoch fotografií vzniká nové metaforické posolstvo. V spojení dvoch fotografií ma zaujímajú protiklady, ale aj podobnosti vo všetkých formách, ktoré sa dajú vizuálne vyjadriť: bohatstvo a chudoba, konzum a spiritualita, meditácia a stres, viera a pragmatizmus, spolužitie rôznych náboženstiev, spolužitie rôznych etník a tak ďalej,“ hovorí Stacho.

**SME, 16.2.2007**